

“ЭРДЭНЭС ЦАГААН СУВАРГА” ХХК

ДОРНОГОВЬ АЙМГИЙН МАНДАХ СУМЫН НУТАГТ
ОРШИХ ЦАГААН СУВАРГЫН ЗЭС-МОЛИБДЕН
ОРДЫГ АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ
ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Улаанбаатар хот

2024 он

Уул уурхайн олборлох болон газрын тос, уламжлалт бус газрын тос, цацраг идэвхт ашигт малтмалын хайгуулын төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хяналтын хуудас

Хянасан огноо	
Хянасан мэргэжилтний хувийн дугаар	
Дүгнэлт	
Шийдвэрийн төсөл	
Ололт, амжилттай тал	
Дутагдалтай сул тал	
Шаардлага	

Төсөл хэрэгжүүлэгч хуулийн этгээд, төслийн тухай товч мэдээлэл

№	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл
1.1	1. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгжийн нэр	“Эрдэнэс Цагаан Суварга” ХХК
	2. Аж ахуйн нэгжийн улсын бүртгэлийн дугаар	9011465103
	3. Аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны чиглэл	Зэс-Молибдены ордыг ил аргаар олборлох, боловсруулах
	4. Аж ахуйн нэгжийн харьяаллын хаяг	Улаанбаатар хот, Хан-уул дүүрэг, 1-р хороо, 19-р хороолол, чингисийн өргөн чөлөө, төв байр 44 тоот
	5. Захирлын нэр, утас, цахим шуудангийн хаяг	Гүйцэтгэх захирал Г.Цогт, утас +976 99117484, tsogt@mak.mn
	6. Холбогдох мэргэжилтний нэр, утас, цахим шуудангийн хаяг	Байгаль орчны мэргэжилтэн М.Зоригтхүү, утас +976 99930780, Zorigtkhuu.m@mak.mn
1.2	1. Төслийн нэр	Цагаан суваргын зэс-молибдены ордыг ашиглах төсөл
	2. Төслийн харьяаллын байршил	Дорноговь аймаг Мандах сум, Алхан тээг баг
	3. Төслийн ангилал	
	а. нүүрс, алт, жонш, төмрийн хүдэр гэх мэт	Зэс-Молибден олборлох, баяжуулах
	б. ил уурхай, далд уурхай, шороон орд	Ил уурхай
	в. баяжуулах үйлдвэр	Баяжуулах үйлдвэр

4. Төсөл эхэлсэн огноо	2013 онд төслийн бүтээн байгуулалт анх эхэлсэн.
5. Төсөл хэрэгжих хугацаа	20 жил
6. Уурхайн хаалт эхлэх огноо	2042 оноос хаалтын нөхөн сэргээлтийг эхлүүлнэ
7. Хаалтын дараах зориулалт	-
8. ТЭЗҮ баталсан огноо	2022 он 09 сарын 22-ны өдөр
9. Урьд оны бүтээгдэхүүний нийт хэмжээ /дундаж/	Үйл ажиллагаа явуулаагүй.
10. Ажилчдын тоо	2024 оны эцэст 470 ажилтан ажиллуулахаар төлөвлөж байна
11. Тухайн жилийн ажлын ерөнхий төлөвлөгөө	Баяжуулах үйлдвэр болон бусад барилга байгууламжийг барьж ашиглалтанд оруулах 3.85 сая метр куб уулын цул олборлох
12. Тухайн төсөлд хамаарах дэд бүтэц	<ul style="list-style-type: none"> • Уурхайн захиргааны байр • Ажилчдын түр байрлах орон сууц • Халуун ус-ахуйн үйлчилгээний барилга • Амралтын байр • Зочид буудал • 220/22кВ-ын дэд станц • 20кВ-ын 10МВАр чадалтай 2 реактор суурилуулсан дэд станцын байгууламж • Засварын төв • Шатахуун түгээх станц • Баяжуулах үйлдвэрийн барилга, байгууламжууд • Гал хамгаалалтын хэсэг • Гаалийн хамгаалалтын талбай • Хаягдлын сангийн байгууламж • Хайрга, дайрга бэлтгэх, элс угаах үйлдвэр, 120 м³/цаг хүчин чадалтай хос зуурмагийн үйлдвэрийн байгууламж • Усан хангамжийн худаг
13. Замын урт, эхлэл, төгсгөлийн цэг, чиглэл	Ордоос 15 км зайтай Нарангийн хоолой ус дамжуулах шугам татна. Зүүнбаян-Тавантолгой төмөр замтай сайн чанарын шороон замаар холбогдоно.

14. Шатахуун түгээгүүрийн тоо	4 түгээгүүр бүхий ШТС, цахилгаан автомашины цэнэглэгч барихаар төлөвлөсөн
15. Шатахууны агуулахын агууламжийн хэмжээ	Нийт 1100 тонны хэмжээтэй 6 сав бүхий агуулах барихаар төлөвлөсөн.
16. Тэслэх, дэлбэлэх бодисын үйлдвэрийн хүчин чадал	Гэрээт байгууллага болох Мера ХХК-иар гүйцэтгүүлнэ

Төсөл хэрэгжүүлэх чиглэлээр олгогддог тусгай зөвшөөрөл, дүгнэлт, лавлагааны товч мэдээлэл

№	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл	
2.1	1. Тусгай зөвшөөрлийн төрөл /ашигт малтмал/ Дугаар	MV-009630, 2037 он, 132.39 га талбай, MV-017535, 2044 он, 6674.37 га талбай MV-017541, 2044, 10642.8 га талбай	
	2. Тусгай зөвшөөрлийн төрөл /химийн бодис ашиглах/ Дугаар Хүчинтэй хугацаа	-	
	3. Химийн бодисын агуулахад хийсэн мэргэжлийн хяналтын газрын тодорхойлолт	Баяжуулах үйлдвэр ашиглалтанд ороогүй тул одоогоор хамааралгүй.	
	4. Галын дүгнэлтийн огноо, дугаар	-	
	5. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээний огноо, баталсан хуулийн этгээд	2023 оны 06 сарын 29-ны өдөр 12/3414, БОАЖЯам	
	6. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний огноо, баталсан хуулийн этгээд	2023 онын 10 сар, БОАЖЯам ХБОБНУГазар	
	7. Ус ашиглалтын дүгнэлтийн огноо	2023 он10 сарын 24-ны өдрийн 2654 тоот ус ашиглах дүгнэлт	
	8. Тухайн жилийн уулын ажлын батлагдсан төлөвлөгөөний огноо	Төлөвлөгөө 2024 оны 01 сард АМГТГ-т хүргүүлсэн батлагдаагүй байна.	
	9. Батлагдсан уулын ажлын төлөвлөгөөний 1.1, 1.5, 1.7, 1.9, 1.10, 1.11 дэх маягтыг хавсаргах	Төлөвлөгөө АМГТГ-т хүргүүлсэн батлагдаагүй байна.	
	Техникийн нөхөн	тайлант онд гүйцэтгэсэн	Өмнөх онд уулын ажил явагдаагүй

	10. Нөхөн сэргээлт	сэргээлтийн талбай /га-аар/	төлөвлөгөөт онд гүйцэтгэх	Төлөвлөгөөт онд техникийн нөхөн сэргээлт хийгдэхгүй
		Биологийн нөхөн сэргээлтийн талбай /га-аар/	тайлант онд гүйцэтгэсэн	Өмнөх онд уулын ажил явагдаагүй
			төлөвлөгөөт онд гүйцэтгэх	Төлөвлөгөөт онд биологийн нөхөн сэргээлт хийгдэхгүй
	11. ТХГН-ын тухай хууль, гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хуулиар тогтоосон хамгаалалтын бүсийн хилийн заагтай давахцсан эсэхийг тодорхойлсон лавлагааг хавсаргах			Давхцалгүй

Химийн бодисын эрсдэл, хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл
3.1	1. Тухайн жилд ашиглах химийн бодисын нэр, хэмжээ /хэмжих нэгж/	Төлөвлөгөөт онд химийн бодис ашиглахгүй
	2. Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө - урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ - эрсдлийн үед авах арга хэмжээ - учруулсан хор уршгийг зайлуулах, бууруулах арга хэмжээ - хохирлын нөхөн төлбөрийг тооцох арга хэмжээ	Бүрэн тусгасан
3.2	1. Шатах тослох материалын нэр төрөл, хэмжээ /хэмжих нэгж/ агуулах байгаа эсэх 2. Тэслэх, дэлбэлэх бодисын нэр төрөл, хэмжээ /хэмжих нэгж/ агуулах байгаа эсэх	-Шатах тослох материал 1 контейнер агуулах 20 тонн багтаамжтай -
3.3.	1. Тухайн жилийн хог хаягдлын жилийн дундаж хэмжээ /хэмжих нэгж/ 2. Ахуйн хог хаягдал /хатуу, шингэн/ 3. Үйлдвэрийн хог хаягдал /хатуу, шингэн/ 4. Аюултай хог хаягдал	-Ахуйн хог хаягдал 65.8 тн -Үйлдвэрийн хог хаягдал 0 тн -Аюултай хог хаягдал 40 тн
	2. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх тухайн жилийн арга хэмжээний төсөв	11,720,000 төгрөг

Байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний тухайн жилийн төсөв

№	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл
4.1	1. Тухайн жилийн байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний нийт төсөв	104,335,000.0 төгрөг
	2. Нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний төсөв /технологийн зөвшөөрлөл/	17,990,000.0 төгрөг
	3. Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төсөв	
	4. Нөхөн сэргээх арга хэмжээний төсөв /техникийн, биологийн/	Төлөвлөгөөт онд техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийгдэхгүй. 15,000,000 төгрөг ногоон байгууламжийн арчилгаа хийхээр төлөвлөсөн
	5. Дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээний төсөв	45,000,000.0 төгрөг
	6. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах төсөв	500,000.0 төгрөг
	7. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөв	500,000.0 төгрөг
	8. Түүх соёлын дурсгалт эд зүйлийг нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээний төсөв	0
	9. Тухайн жилийн орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрийн нийт төсөв	8,400,000 төгрөг

Мета мэдээлэл

№	Мэдээллийн төрөл	Мэдээллийг бүрэн тусгасан эсэхийг шалгах хэсэг
5.1	Зурган мэдээлэлд тусгах мэдээлэл	

Тосгон	
Хог хаягдлын цэгийн байршил	
Аюултай хог хаягдлын агуулахын байршил	
Хаягдлын далан	
Химийн бодисын агуулахын байршил	
Орчны хяналт шинжилгээний дээж авах	
Хяналтын цэгийн байршил	
Тухайн жилд хуулах хөрс	
Гадаад, дотоод овоолго	
Техникийн нөхөн сэргээлтийн талбай	
Биологийн нөхөн сэргээлтийн талбай	
Гүний худгийн байршил	
Дүйцүүлэн хамгаалал хийх газрын байршил	

Тухайн жилийн арга хэмжээнээс байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийн дүн шинжилгээний хяналтын хуудас

Нөлөөллийн ангилал	А. Тооцсон эсэх	Б. Нөлөөллийн цар хүрээг тодорхойлсон эсэх	В. Нөлөөллийн эрчмийг тодорхойлсон эсэх	Г. Нөлөөллийн үргэлжлэх хугацааг тодорхойлсон эсэх	Дүгнэлт
1.Хөрсөнд үзүүлэх нөлөөлөл · Бохирдуулах · Эвдэх · Доройтуулах	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	
2.Гадаргын болон гүний усанд үзүүлэх нөлөөлөл · Бохирдуулах · Нөөцийг бууруулах	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

<p>3.Амьтан, ургамалд үзүүлэх нөлөөлөл</p> <ul style="list-style-type: none"> · амьдрах орчинг хуваах · амьдрах орчинг доройтуулах · амьдрах орчинг хомсдуулах · нөөцийг бууруулах 	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	
<p>4. Агаарт үзүүлэх нөлөөлөл</p> <ul style="list-style-type: none"> · Бохирдуулах · тоос 	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	
<p>5. Түүх соёлын дурсгалт эд зүйлс</p> <ul style="list-style-type: none"> · Хамгаалах · Нүүлгэн шилжүүлэх 	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	

Байгаль хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний дүн шинжилгээний хяналт

Тухайн жилийн байгаль хамгаалах арга хэмжээний чиглэл	А. Тоо	Б. Шалгуур үзүүлэлтийг тогтоосон эсэх	В. Шалгуур үзүүлэлтийн хэмжих нэгжийг тогтоосон эсэх	Г. Дүгнэлт
1. Нөлөөллөөс урьдчлан сэргийлэх зайлуулах арга хэмжээ	35	Тийм	Тийм	
2. Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ		Тийм	Тийм	
3. Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ · техникийн/ га эзэлхүүн · биологийн /га	0			
4. Дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээ	3	Тийм	Тийм	

5. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах арга хэмжээ	4	Тийм	Тийм	
6. Түүх соёлын дурсгалт эд зүйлийг нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ	0	Тийм	Тийм	
7. Байгаль орчны менежментийн удирдлага зохион байгуулалтын арга хэмжээ	6	Тийм	Тийм	

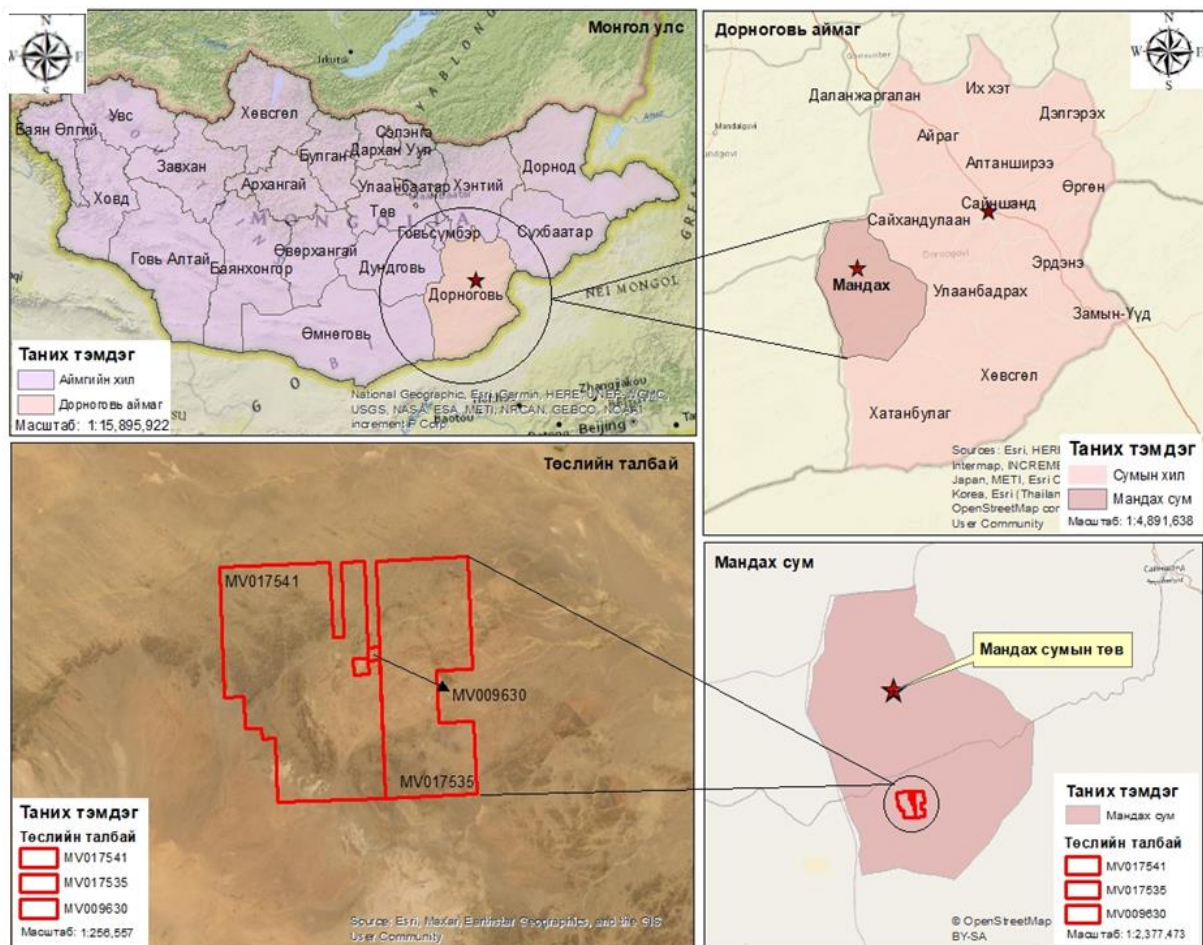
Орчны хяналт шинжилгээний төлөвлөгөөний хяналтын хуудас

Хяналт шинжилгээний дээж	А. Дээж авах цэгийн тоо	Б. Дээж авах цэгийн байршил	В. Давтамж (удаа)	Г. Төсөв (төг)
1. Хөрс	5	Shape file хавсаргав	2	2,000,000
2. Ус	24	Shape file хавсаргав	Улирал тутам, жилд 2 удаа	2,000,000
3. Амьтан	4 цэг	Shape file хавсаргав	Жилд 1 удаа	1,000,000
4. Ургамал	6 цэг	Shape file хавсаргав	Жилд 1 удаа	-
5. Агаар	6 цэг	Shape file хавсаргав	Улирал тутам, жилд 2 удаа	1,200,000
6. Дуу шуугиан	4 цэг	Shape file хавсаргав	Жилд 1 удаа	400,000

1. Төслийн танилцуулга

“Монголын Алт” (МАК) ХХК нь 1993 онд үүсгэн байгуулагдсан ба одоогоор уул уурхай, газар тариалан, аялал жуулчлал, барилгын материал үйлдвэрлэл зэрэг үйл ажиллагааг эрхэлж байна. Тус компани нь үндэсний компани гэдгээрээ бусад уул уурхайн компаниудаас онцлох давуу талтай болно. Байгаль орчинд сөрөг нөлөөгүй, дэлхийд тэргүүлэх техник технологийг үйл ажиллагаа, үйлдвэрлэлдээ нэвтрүүлэхийн зэрэгцээ Монгол улсын эдийн засагт эерэгээр нөлөөлөх томоохон төсөл хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлж байна. “Монголын Алт” (МАК) ХХК-ийн Цагаансуваргын төслийг хариуцан хэрэгжүүлэхээр 2014 оны 4 дүгээр сарын 03-нд “Эрдэнэс Цагаан Суварга” ХХК байгуулагдсан. “Эрдэнэс цагаан суварга” ХХК-ийн Цагаан суваргын зэс-молибдены орд нь Дорноговь аймгийн Мандах сумын нутагт Улаанбаатар хотоос 560 км, Сайншанд хотоос 200 км, Мандах сумын төвөөс урагш 55 км зайд байрлана.

Төслийн техник эдийн засгийн үндэслэлд тусгаснаар MV-009630 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөлийн талбайгаас жилд 14.6 сая.тн хүдэр олборлож, баяжуулана. MV-017535, MV-017541 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн талбайд орд ашиглах үйл ажиллагааны бусад байгууламжуудыг байгуулахаар төлөвлөсөн ба энэхүү тусгай зөвшөөрлийн талбайнуудыг МУ-ын Засгийн газар, Эрдэнэс Цагаан Суварга ХХК, МАК ХХК нарын хооронд байгуулсан Цагаан суварга төслийн “Хөрөнгө оруулалтын гэрээ”-ний дагуу ашиглана.

Зураг 1:Төслийн талбайн байр зүйн зураг

Цагаан суваргын зэс-молибдены ордод анх 2001-2008 онд хийгдсэн хайгуулын ажлын үр дүнгийн тайланг 2009 онд АМГ-ын ЭБМЗ-өөр хэлэлцүүлэн, 0.643 % буюу 1,611,197 тн зэс, 0.026 % буюу 66,167 тн молибден, 0.044 г/тн буюу 11.127 тн алт бүхий

нийт 250,396,240 тн хүдрийг МУ-ын ашигт малтмалын нөөцийн нэгдсэн санд бүртгүүлэхдээ А+В нөөцөд тулгуурлан, ордыг ашиглах техник-эдийн засгийн үндэслэл боловсруулах боломжтой болохыг АМГ-ын даргын 2009.09.07-ны өдрийн 397-р тушаалд заасан байна.

Ордыг ашиглах урьдчилсан техник-эдийн засгийн үнэлгээг 2007-2008 онуудад Канадын “Aker Kvaerner” компани толгойлон гүйцэтгэсэн бол олон улсын банкны шаардлагыг мөрдлөг болгон боловсруулсан ТЭЗҮ-г 2009-2012 онуудад Австралийн “Bateman” компани толгойлон гүйцэтгэсэн байна. Харин МУ-ын хууль, журам, дүрэм, зааварт нийцүүлж тус ордыг ашиглах ТЭЗҮ-г ЕвроАзиа Майнинг ХХК 2014 онд ЭБМЗ-өөр хэлэлцүүлж батлуулсан.

Цагаан суваргын зэс-молибдены орд ашиглах төслийн Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайланг анх 2013 онд ЖЭМР ХХК, түүний дараа 2019 онд СЭС ХХК байгаль орчны төлөв байдлын судалгааг, 2023 онд “Баялаг Эко” ХХК байгаль орчны төлөв байдлын үнэлгээ болон байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний нэмэлт тодотголыг тус тус хийж гүйцэтгэсэн.

Харин төслийн ТЭЗҮ тодотголыг Бал чулуу ХХК боловсруулан АМГТГ-ын ЭБМЗ-ийн 2022.09.22-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлэн батлуулсан байна.

1.1. Төслийн хүчин чадал:

Тус ордын үйлдвэрлэлийн нийт 247 сая.тн сульфидын хүдрийг ил аргаар, гадаад овоолготой, авто тээвэртэй ашиглалтын системээр жилд 14.6 сая.тн хүдэр олборлох хүчин чадалтайгаар 20 жил ашиглахаар төлөвлсөн байна. Цагаан суваргын төсөл хэрэгжүүлэхэд нийт 3,228.8 тэрбум төгрөгний анхны хөрөнгө оруулалт шаардлагатай ба хөрөнгө оруулалтаа 4.6 жилд нөхөж, Монгол улсын төсөвт 9.4 их наяд төгрөг төвлөрүүлнэ.

1.2. Ажиллах хүч:

Уурхайд нийт 470 – 1,120 хүн 365 хоног, 12 цаг, 2 ээлжээр ажиллана.

1.3. Уурхайн дэд бүтэц:

Уурхайн дэд бүтэц, туслах барилга байгууламжийг 2012-2014 барьж эхэлсэн ба 2023 оны байдлаар газар шорооны ажил бүрэн дуусаж нийт барилга угсралтын үйл явц 30% -д хүрсэн байна. Төслийн талбайн барилга байгууламжийг доор жагсаав:

- Уурхайн захиргааны байр
- Ажилчдын түр байрлах орон сууц
- Халуун ус-ахуйн үйлчилгээний барилга
- Амралтын байр
- Зочид буудал
- 220/22кВ-ын дэд станц, 2
- 20кВ-ын 10МВАр чадалтай 2 реактор суурилуулсан дэд станцын байгууламж
- Засварын төв
- Шатахуун түгээх станц
- Баяжуулах үйлдвэрийн барилга, байгууламжууд
- Хүнд даацын машинуудын парк зогсоол
- Хөнгөн тэрэгний зогсоол
- Спортын талбай
- Хамгаалалтын хашаа
- ТБ-ын агуулах
- Аж ахуйн агуулахууд
- Гал хамгаалалтын хэсэг

- Гаалийн хамгаалалтын талбай
- Хаягдлын сангийн байгууламж
- Хайрга, дайрга бэлтгэх, элс угаах үйлдвэр, 120 м³/цаг хүчин чадалтай хос зуурмагийн үйлдвэрийн байгууламж
- Дулаан хангамж
- Ачаа тээврийн зам
- Ачих-буулгах байгууламж
- Материал сэлбэгийн агуулах
- Харилцан холбоо
- Цэвэрлэх байгууламж
- Цахилгаан хангамж
- Усан хангамжийн худаг

Зураг 2: Төслийн талбайн барилга байгууламжууд

2. Төсөл хэрэгжих нутгийн байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн товч танилцуулга

2.1. Уур амьсгал

Газарзүйн байршлын хувьд төсөл хэрэгжих бүс нутаг нь Төв Азийн заримдаг цөл, цөлийн их муж, Дорнод Говийн мужид хамаарч байна. Энэхүү их мужид Алтайн ар болоод өвөр говь, Говь-Алтайн нуруу, говийн дорнод хэсэг багтах бөгөөд уур амьсгал нь эх газрын эрс тэс хахир ширүүн говь-цөлийн хүйтэвтэр дулаавтар хуурай, хахир хүйтэвтэр, халуун хуурайдуу, дулаавтар дулаан хуурай ангид хамрагдах ба өвөл нь богиновтор, харьцангуй дулаавтар, цас багатай, хавар нь нэн хахир, шороон ба цасан шуургатай жаварлаг, дулааны эргэлт эрчимтэй, салхитай, нэн хуурай хур чийг хамгийн бага байдаг онцлогтой. Төслийн талбай байрлах Цагаан суварга уул орчим нь Галба болон Өөшийн говийн заагт д.т.д 900-1050 м өндөрт өргөгдсөн, цав толгод бүхий нутаг юм. Цагаан суварга уул нь Түмэн Өлзийн уул (1068 м) хэмээх бэсрэг уулын зүүн салбар цав толгодын өндөрлөг бөгөөд ордын талбай нь баруунаас зүүн тийш хэрчигдэл ихтэй ихтэй буюу налуу газарт оршиж байна. Төслийн ил уурхай, овоолго болон бусад туслах байгууламжууд нь 950-1,050 м-ийн өндөрт, хаягдлын сан байрлах газар нь д.т.д 900-950 м өргөгдөн оршиж байна. Монгол орон газар хөдлөлтийн идэвхтэй бүсэд оршдог бөгөөд газар чичирхийллийн мужлалын (MSK-64) шатлалаар 6 баллын бүсэд хамаарч байна. Талбайд газар хөдлөлийн төв байхгүй.

Төсөл хэрэгжих талбайн ойр орчимд нарны гийгүүллийн хамгийн их утга 5 сард 307 цаг хүрдэг байна. Нарны өндрийн хамгийн их утга 6 сард ажиглагдах хэдий ч үүлний тоо хэмжээ нэмэгдсэнтэй холбоотойгоор нарны гийгүүллийн максимум 5 сард ажиглагдсан байна. Харин агаарын дундаж температур 2007 оныг хүртэл аажим өсөөд, улмаар 2012 оныг хүртэл огцом буурч, цаашид тогтвортой өсөх хандлага илэрч байна. Хөрсний гадаргын жилийн дундаж температур 6.9°C байгаа бол хөрсний гадарга дээр (нүцгэн хөрсөн дээр) өвлийн сарууд болон намрын сүүл 11 сард агаарынхаасаа 0.3-1.5°C-ээр хүйтэн, харин бусад саруудад агаараасаа, тэр дундаа зундаа 5.4-6.1°C-ээр дулаан байна. Агаарын харьцангуй чийгшил нь 46 хувьтай байна. Мандах сумын орчимд олон жилийн дунджаар жилдээ 105.5 мм хур тунадас унах бөгөөд түүний 85.3% нь жилийн дулаан улиралд буюу 4-9 сарын хооронд орно. Жилийн хүйтэн улиралд орох хур тунадасны хэмжээ бага, сарын дундаж хэмжээ 0.9-3.8 мм байна. Жилд 15 өдөр хүчтэй салхи ажиглагддаг бөгөөд 12-4 сарын хооронд цасан шуургатай өдрүүд их байгаа бол 3, 4 сард шороон шуурга ихтэй байдаг байна. Мөн 3 болон 5 сард, 9 болон 10 саруудад хүчтэй салхитай өдрийн тоо их байдаг байна.

2.2. Усан орчин

Цагаан суваргын зэс-молибдены орд орчмын талбай нь гидрогеологийн мужлалаар Монгол орны гидрогеологийн өмнөд системийн Дорноговийн ай савын Өөшийн говийн хэсэгт хамаарах бөгөөд бүс нутгийн гидрогеологийн нөхцөл нь тухайн нутаг дэвсгэрийн геологи, структур-тектоник, геоморфологи, гидрогеологи, цаг уур зэрэг олон хүчин зүйлсээр тодорхойлогдоно. Иймд жилд унах хур танадасны хэмжээ бага ба ууршилт нь хур тунадас буух хэмжээнээс олон дахин давдаг байна. Өөрөөр хэлбэл, энд гадаргын ус багатай бөгөөд ихэвчлэн гүний газар доорх ус тархсан байдаг.

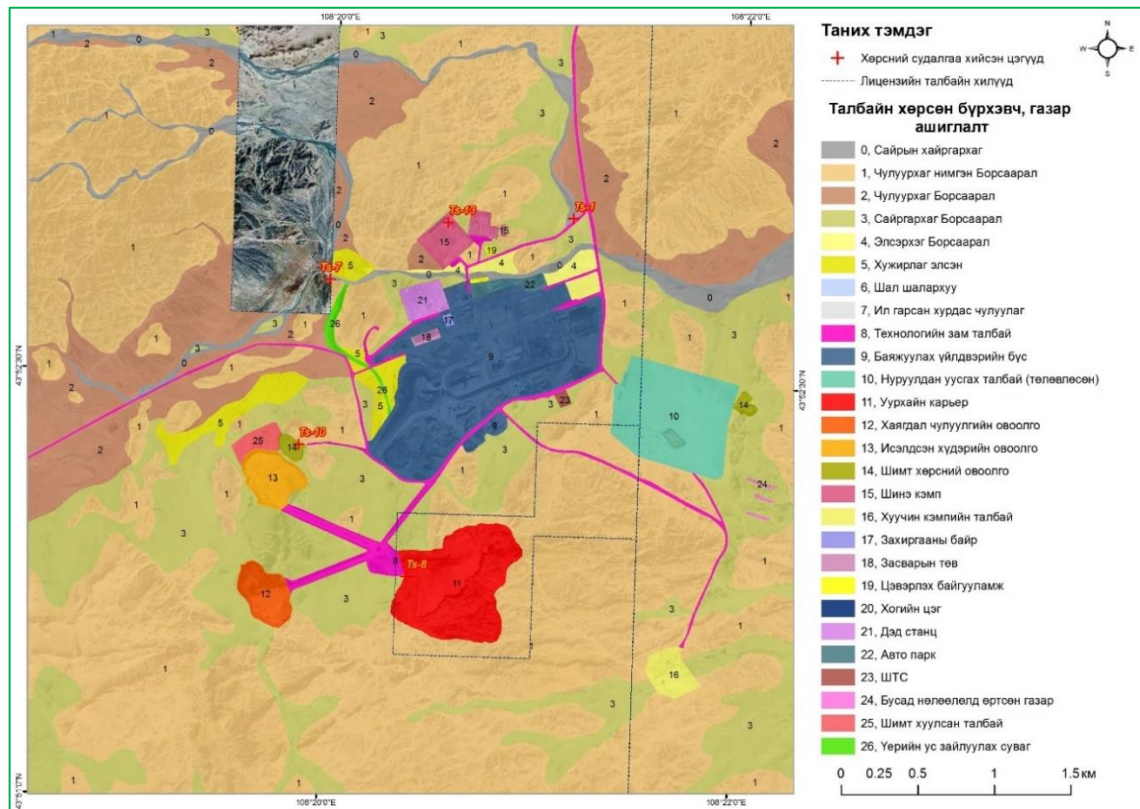
Өгөршил-ан цавын бүсийн газар доорх ус нь богино хугацаанд бүрэн шавхагдаж, дараа нь эргэж сэргэхгүй байгаа нь уг бүс ус өгөмж маш багатайг харуулж байна. Гүйцээх хайгуулын үед хийгдсэн шавхалтын үр дүнд орд нь харьцангуй бага усжилттай, ашиглалт явуулахад саад бэрхшээл багатай байна.

Төслийн талбайн ойр орчим тогтмол урсацтай томоохон гол мөрөн байхгүй, уст цэг ховор бөгөөд Шорвогийн, Суваргын, Эхэн хулстайн булгууд байна.

Төслийн талбайд хийсэн хээрийн судалгааны үед төслийн талбайд байрлах 4, төслийн талбайгаас гадагш 2 км хүртэлх зайд 5, 10 км хүртэлх зайд 4, нийт 13 уст цэгээс (1 булаг, 2 гүний худаг, 10 малчны гар худаг) сорьц авч ШУА, Газарзүй-Геоэкологийн хүрээлэнгийн усны шинжилгээний лабораториор шинжлүүлсэн. Усны химийн үндсэн үзүүлэлтүүдээр тус төслийн талбайн ихэнх сорьц “MNS 0900:2018 Хүрээлэн буй орчин. Эрүүл мэндийг хамгаалах. Аюулгүй байдал. Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ” стандартын хүлцэх агууламж натри (Na⁺), төмөр (Fe⁺⁺), магни (Mg⁺⁺), сульфат (SO₄) ионуудаар хангахгүй байгаа нь газрын доорх усны агуулагч чулуулгийн найрлага, гидрогеологийн нөхцөл зэргээс хамаарч байна.

2.3. Хөрсөн бүрхэвч

Цагаан суваргын зэс-молибдены ордын ашиглах төслийн талбай нь Монгол орны хөрсний ангиллаар Борсаарал хөрсний дэд хэв шинжид багтах чулуурхаг, нимгэн, сайргархаг, элсэн, хужирлаг Борсаарал төрлийн хөрснүүд дангаараа болон бүрдэл байдлаар тархсан байна. Эдгээр хөрс нь ерөнхий үржил шимийн түвшин маш бага, шимт үе давхарга нь нимгэн (0-30 см), хэврэг өрмөнцөр болон үйрмэг бүтэцтэй, механик нөлөөлөлд тэсвэргүй, байгалийн аясаараа нөхөн сэргэх чадамж маш сул байдаг онцлогтой. Мөн маш их чулуурхаг, том ширхэгтэй элсний агууламж өндөртэй байна. Хөрсний үе давхарга нь ихэвчлэн В-ВС-С гэсэн дараалалтай, хөрсний дээд үе давхаргын (0-30 см) ялзмагийн агууламж 0.1-0.4% (тогтмол чийглэг байдаг сайрын хэсгээр 0.9% хүртэл өснө), бүх үе давхарга карбонатжилттай, урвалын орчин 8.0-9.5 буюу дунд зэрэг шүлтлэгээс маш хүчтэй шүлтлэг, хялбар уусах давсжилт хужирлаг элсэн Борсаарал хөрсний бүх үе давхаргад хэт их (3.9-7.7 dS/m) агууламжтай, бусад хөрсөнд багаас дунд зэрэг буюу 0.1-1.15 dS/m байна. Хөрсний ширхгийн бүрэлдэхүүнд том ширхэгтэй элсэн фракц зонхилсон элсэнцэр бүрэлдэхүүнтэй, харин борооны усаар зөөгдөж тунасан шаврын хуримтлал бүхий шалархаг газруудад шавранцар механик бүрэлдэхүүнтэй байна.

Зураг 3: Төслийн талбайн хөрсөн бүрхэвчийн зураг

2.4 Ургамлын аймаг

Монгол орны ургамал-газарзүйн мужлалаар төслийн талбай нь Дорноговийн цөлөрхөг хээрийн тойрогт буюу Дорноговь аймгийн Мандах сумын нутагт оршино. Цагаан суваргын төслийн талбай ба түүний орчимд 2007-2008, 2011 оны бүртгэлээс үзэхэд 28 овог, 76 төрөлд хамаарагдах 111 зүйл ургамал бүртгэгдсэн байна. Харин энэхүү нэмэлт тодотголын хүрээнд нарийвчлан шүүж, судалж үзэхэд 29 овгийн 77 төрөлд хамаарагдах 105 зүйл ургамал бүртгэгджээ. Эдгээрийг ангилал зүйн нэгжээр нь салгаж үзвэл далд үртийн хүрээний нэг талт үрт ургамлын ангийн 4 овгийн 8 төрлийн 21 зүйл ургамал бүртгэгдсэн ба түүнээс хамгийн их зүйлтэй нь үетэн 14 зүйл, сарааны овог 4 зүйл, улалж 1 зүйл болон цахилдгийн овог 2 зүйл тус тус байна. Хос үрийн талт ургамлын ангийн 25 овгийн 60 төрлийн 85 зүйл ургамал тэмдэглэгдсэнээс хамгийн их зүйлтэй нь луулийн овог 19 зүйл, нийлмэл цэцэгтийн овог 17 зүйл, буурцагтан 10 зүйл, хотирын овог 5 зүйл, ноцоргонын овог 4 зүйл, уруул цэцэгтэн, тарнын овог, тонолжтон тус бүр 3 зүйл болон үлдсэн овгууд нь тус бүр 1-2 зүйлтэй байна. Төслийн талбай болон түүний ойр орчмын нутаг дэвсгэрт хуурайсаг, чулуусаг ургамлын зүйлүүд зонхилон тархсан нь гадаргын хэв шинжийг чулуурхаг жижиг аараг толгод бүрдүүлж байгааг болон элссэг, давсаг зүйлүүд цөөнгүй тохиолдож байгаа нь давсархаг хотгор, толгодын ёроолоор хуримтлалын элс байгааг баталж байгаа хэрэг юм.

2.5 Амьтны аймаг

Төслийн талбай нь Монгол орны амьтны аймгийн газарзүйн мужлалаар Хойд говийн тойрогт хамаарна. Энд орогномол ба цөлийн нөхцөлд амьдран зохицох илэрхий шинж тэмдгүүдийг агуулсан амьтад оршдоогоороо бусад тойргуудаас ялгаатай. Байгаль орчны төлөв байдлын хээрийн судалгаагаар 8 зүйлийн хөхтөн, 16 зүйлийн

шувуу таарсан.Цагаан зээр нь энэ бүс нутагт улирлын чанартай буюу нүүдлийн үедээ, өвөл, хаврын улиралд нутаглана. Хулангийн хувьд төслийн талбайн нөлөөллийн бүсээс гадна 5-10 км радиуст хээрийн судалгааны явцад бүртгэгдсэн байна.

2.6. Төсөл хэрэгжих нутгийн нийгэм-эдийн засаг

Цагаан суваргын зэс-молибдены ордыг ашиглах төслийн талбай нь Дорноговь аймгийн Мандах сумын 1-р баг буюу Алхан тээг багын нутаг дэвсгэрт оршино. Дорноговь аймаг нь засаг захиргааны хувьд нийт 14 сум, 65 багтай. Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ 109,5 мян.км², нэг хавтгай дөрвөлжин километр квадратад 1.5 хүн ногддог. Дорноговь аймгийн суурин хүн амын тоо 2021 оны жилийн эцэст 71,457 болсон байна. Мандах сум нь Дорноговь аймгийн нийт газар нутгийн 11.7 хувийг эзэлдэг бөгөөд аймгийн нийт хүн амын 2.2 хувь нь оршин сууж байна. Сумын хүн амын тоо 2021 оны жилийн эцсийн байдлаар 1,150 болсон байна.

3 Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт

3.1. Агаарын чанарт үзүүлэх болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Бүтээн байгуулалтын шатанд: Төслийн талбайд уурхайн тосгон, баяжуулах үйлдвэр болон бусад дэд бүтцийг барьж байгуулах хугацаанд ялгарах нийт тоосны агууламж 60-100 мкг/м³, РМ₁₀ том ширхэглэлт тоосны агууламж 10-40 мкг/м³ –аар бүтээн байгуулалт явагдаж байгаа хэсэгт тархах боломжтой.

Үйл ажиллагааны явцад: Уурхайн олборлолт, ачиж буулгах, хөрсний овоолго гэх мэт үйл ажиллагаанд нийт 48 хүнд даацын машин, тээврийн хэрэгслээс жилд дунджаар 1.9 тн тоос, 2.5 тн СО, 6.8 тн NOx, 0.5 тн TVOC, 0.003 тн SO₂ тус тус үүсэж тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн орчмын агаар чанарт сөргөөр нөлөөлнө. Уурхайн тээврийн хэрэгслээс ялгарах азотын ислүүдийн жилийн дундаж агууламж уурхайн тээвэрлэлт олборлолт явагдаж байгаа хэсэгт 30-50 мкг/м³ агууламжтайгаар тархах боломжтой.

Хаягдлын сангийн хаягдал нь 65-75%-ийн өтгөрөлттэй байна гэх боловч говийн нар салхинд хатаж, элэгдэл эвдрэлд орж сийрэгжин химийн бодисын агууламжтай маш нарийн тоос агаар орчинд дэгдэн тархаж болзошгүй.

Халаалтын зуухнаас жилд 2,740 тн СО₂ үүснэ.

ШТС-д хадгалагдах шатахууны ууршилтаас NMVOC буюу метан биш дэгдэмхий органик бохирдуулагч бодис ялгарна.Машин, тоног төхөөрөмжид ашиглах дизель түлшний шаталтаас жилд 2,740 тн СО₂ үүснэ.

Жилд үүсэх 100 орчим тн ахуйн хог хаягдлыг хог хаягдлын төвлөрсөн цэгт хаяж, дарж булаагүй тохиолдолд жилд 152.8 тн метан бус ууршимтгай органик нэгдлүүд, 0.04 тн тоос үүсэж болзошгүй.

3.2. Усны чанарт үзүүлэх болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Уурхайн үйл ажиллагаа явуулах 20 жил хугацаанд нийт 167,408,728 м³ ус ашиглана. Исэлдсэн болон сульфидын хүдрийн овоолгоос хур борооны нөлөөгөөр хүчиллэг урсац үүсэж улмаар хөрсний усанд нэвчих, бохирдуулах магадлалтай.

Баяжуулах үйлдвэрт ашиглах химийн бодисуудын хадгалах, ашиглах явцад осол, эрсдэл, санамсар болгоомжгүй үйлдэл зэргийн нөлөөллөөр химийн бодис алдагдаж усан орчныг бохирдуулж болзошгүй.

Хаягдлын санг стандарт, шаардлагын дагуу бариагүй, шүүрэлтээс хамгаалалт хийхгүй тохиолдолд уусмалын нэвчилт явагдах, хорт бодис агуулсан хаягдал агаартай исэлдэж хүчиллэг чулуулгийн урсац үүсгэх улмаар усан орчныг бохирдуулж болзошгүй.

Шатах, тослох материал тээвэрлэх, дүүргэх, ашиглах, хадгалах үед шатахуун асгарч, алдагдсан тохиолдолд усан орчинд нэвчин, бохирдуулж болзошгүй.

Бохир усны цэвэршүүлэлт стандарт шаардлагад нийцүүлээгүй үед усан орчин бохирдох.

3.3. Хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

Ашиглалтын хугацаанд хөрсний овоолгууд хооронд тээвэрлэлт хийнэ. Уурхайн хүнд машин механизмын хөдөлгөөнөөр хөрсөн бүрхэвч эвдрэлд өртөнө. Төсөл хэрэгжих хугацаанд 1,294.81 га талбайн хөрс хуулагдаж, эвдрэлд өртөнө. Хүнд машин механизм, машин техникт эвдрэл гэмтэл гарч шатах тослох материал асгарах, улмаар хөрсөн бүрхэвч бохирдож болзошгүй.

Кемпийн талбай, түлш шатахууны агуулах, засварын газар, ил зогсоол зэрэг дэд бүтцийн байгууламжуудын улмаас нийт 124.88 га талбайн хөрсөн бүрхэвч дарагдаж, эвдрэлд өртөнө.

Баяжуулах үйлдвэрт ашиглах химийн бодисууд болон уурхайн үйл ажиллагаанд ашиглах шатах тослох материал, ашигласан тос зэргийг ачиж, тээвэрлэх, хадгалах, ашиглах явцад стандарт горим алдагдах, сав баглаа боодол гэмтэх, осол эрсдэл учрах, хүний санамсар болгоомжгүй үйлдэл зэргээс асгаралт үүссэн тохиолдолд хөрсөн бүрхэвч бохирдох эрсдэлтэй.

Хаягдлын сан стандартын дагуу баригдаагүй, шүүрэлтээс хамгаалахгүй тохиолдолд уусмалын нэвчилт явагдан хөрсөн бүрхэвч бохирдуулж болзошгүй.

Ахуйн болон аюултай хог хаягдал хадгалах цэг орчмын газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч бохирдож болзошгүй.

3.4. Ургамал орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн болон байнгын газар шорооны ажилтай холбоотойгоор үүсэх тоосжилт ургамлан нөмрөгт дам нөлөөлөл үзүүлэх, тухайн хэсгийн ургамлуудын физиологийн хэвийн үйл ажиллагаа алдагдах ба улмаар амьдрах чадвар буурна.

3.5. Амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

Уурхайлалд өртөх талбайн хэмжээгээр мэргэж, жижиг амьтдын амьдрах орчин доройтох, амьдрах орчноосоо дайжна.

Үйлдвэрлэх үйл ажиллагаанаас үүсэх дуу чимээ, техникийн хөдөлгөөнөөс зэрлэг амьтдад дайжна.

Шувууд хавар, намрын нүүдлийн үедээ цахилгааны утас мөргөх, цахилгаанд цохиулж эндэж болзошгүй.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

Төслийн үйл ажиллагаанаас нийт 1,294.81 га талбайн шимт хөрсийг хуулснаар ургамлан нөмрөг болон жижиг мэрэгч, мөлхөгчид, шавж зэрэг амьтад, тэдгээрийн үүр устгах, амьдрах орчин алдагдана.

Хаягдлын сан нь 15 га талбай байх бөгөөд химийн найрлагатай ус хуримтлах, улмаар шувууд, амьтад хордох магадлалтай.

Хууль бус ан агнуур хийх, амьтны аймгийн популяцад сөргөөр нөлөөлөх.

3.5.Физик бохирдол

Бүтээн байгуулалтын явцад: Төслийн талбайд уурхайн тосгон, баяжуулах үйлдвэр болон бусад дэд бүтцийн барилга байгууламжийг барьж байгуулах хугацаанд төслийн талбай болон түүний ойр орчимд үүсэх дуу чимээ үүсгэж ажилчид, нутгийн иргэд болон амьтад сонсголын болон сонсголын бус нөлөөлөл үзүүлж болзошгүй.

Үйл ажиллагааны явцад: Ахуйн, шингэн хог хаягдлаас болон цэвэрлэх байгууламжийн хэвийн үйл ажиллагаа, битүүмжлэл алдагдсаны улмаас үнэр ялгарч, ажилчид болон ойр орчинд таагүйгээр нөлөөлөх.

Баяжуулах үйлдвэрийн бутлах, шигших тоног төхөөрөмжийн үйл ажиллагаанаас болон уурхайд ашиглагдах машин, техникийн хөдөлгөөн, үйл ажиллагаанаас дуу чимээ үүсэж амьтад үргэж дайжих, нутгийн иргэдэд тухгүй байх.

Төслийн талбайн барилгын гаднах гэрэлтүүлэг, гудамжны гэрэлтүүлэг зэргээс хүрээлэн буй орчинд гэрлийн бохирдол үүсэх. Төслийн үйл ажиллагааны үед лазер, нил улаан туяа мэдрэгч, гагнуурын үед үүсдэг хэт ягаан туяа нь нүд, арьсанд гэмтэл учруулж болзошгүй

4. Байгаль орчны менежментийн 2024 оны гол зорилго зорилтууд

Цагаан суваргын зэс-молибдены ордын 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа “Баялаг Эко” ХХК-ийн 2023 онд боловсруулсан “Цагаан Суваргын зэс-молибдены ордыг ашиглах төслийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээ”-ний тайлангаар тодорхойлсон сөрөг нөлөөллүүд болон бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө болон Монгол улсын холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм, журам стандартад нийцүүлэн боловсруулав. Энэхүү төлөвлөгөөнд тусгагдсан гол зорилтуудыг биелүүлж холбогдох тайланг мэдээлэлийг хуулийн хугацаанд гаргахыг зорилго болгон ажиллана.

5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Цагаан суваргын зэс-молибдены ордыг ашиглах төслийн хүрээнд гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсэг тус бүрээр буюу агаарын чанар, газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч, усан орчинд, биологийн олон янз байдалд тодорхойлж, 35 сөрөг нөлөөлөл түүнийг бууруулах 35 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөлөө.

Хүснэгт 1: Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, мян.₮	Тоо хэмжээ	Нийт зардал сая ₮	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
АГААРЫН ЧАНАРТ ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР									
1	Уурхайн олборлолт, тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаанаас агаарт тоосжилт үүсэх	Уурхайн олборлолт, хөрсний овоолго үүсгэх, түр шороон замаар тээвэрлэлт хийх үед усалгаа хийх	Уурхайн ухааш, хөрсний овоолго, тээврийн зам	удаа	250.0	25/1 жил	6.25	Тоосжилт ихээр бий болдог 5-9 сарын хооронд	MNS ISO 4227-2002 Хүрээлэн буй орчны агаарын чанарын хяналтын төлөвлөгөө
2		Уурхайн дотоод шороон замыг тогтмол засаж сайжруулах, нягтаршуулах	Уурхайн дотоод зам	удаа	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах		Жилд 1-2 удаа	MNS 5885-2008 Агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ. Техникийн	
3		Уурхайн тээвэрлэлтийн замын тогтмол маршрутыг	Уурхайн дотоод зам	-	Хөрөнгө оруулалтын зардалд тусгах		Тээвэрлэлтийн туршид		

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

		төлөвлөж, шаардлагагүй олон салаа зам гаргахгүй байх						ерөнхий шаардлага
4		Уурхайн түр шороон зам дагуу MNS 4597:2014 стандартын дагуу замын тэмдэг тэмдэглэгээг сэргээх, шаардлагатай хэсэгт нэмэлтээр тэмдэг тэмдэглэгээ байршуулах	Уурхайн дотоод зам	ш	500.0	2	1.0	Үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө
5		Уурхайн замд тээврийн хэрэгслийн хурдыг хязгаарлах зохицуулалт хийх (уурхайн дотоод зам дээр ачаатай тээвэрлэлт хийхдээ хурдны хязгаарыг 20 км/цагт тогтмол барих ба ачаагүй үед хурдны хязгаарыг 30 км/цагт барих)	Уурхайн дотоод зам	-	Хөрөнгө зардалд тусгах	оруулалтын	Тээвэрлэлтийн туршид	

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

6		Уурхайн олборлолтын талбай, түр зам, ажилчдын кемп зэрэг газруудад агаарын тоосжилтын хэмжилт тогтсон хуваарийн дагуу хийх, хэмжилтийн үр дүнг хянаж, зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс хэтэрсэн тохиолдолд тоос бууруулах арга хэмжээг авах	Ухаш, уурхайн түр зам, ажилчдын кемп	-	Орчны шинжилгээний хяналт хөтөлбөрт тусгав.	Жилд 2 удаа	
7	Уурхайн олборлолт, ачиж буулгах, хөрсний овоолго гэх мэт үйл ажиллагаанд хүнд даацын машин, тээврийн хэрэгсэл ашиглагдаж, эдгээр тээврийн хэрэгслээс хорт хий ялгарах	Уурхайн үйл ажиллагаанаас үүсч буй хүлэмжийн хийн ялгаралтын сар бүр бүртгэлжүүлж дата мэдээллийн сан үүсгэх	Уурхайн барилга байгууламж, техник хэрэгслүүд	-	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	Жилийн турш	
8	Тээврийн хэрэгслүүдийн орчны агаарт бий болгох бохирдлыг	Тээврийн хэрэгслүүдийн орчны агаарт бий болгох бохирдлыг	Машин техникүүд	ш	Хөрөнгө оруулалтын зардалд тусгах	Жилд 1 удаа	

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

		багасгах үүднээс засвар үйлчилгээг тогтмол хуваарийн дагуу хийх, ашиглалтын хугацаа дууссан, утаа ихээр ялгаруулдаг машин техникийг үйл ажиллагаанд ашиглахгүй байх						
ХӨРСӨН БҮРХЭВЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР								
1	Төсөл хэрэгжих хугацаанд 1,294.81 га талбайн шимт хөрс хуулагдаж эвдрэлд өртөнө.	Олборлолт хийгдэх тусгай зөвшөөрлийн талбайн шимт хөрсийг зохистой зузаанаар буюу 15-20 см хуулж хадгалах.	Төслийн талбай	Га	Хөрөнгө зардалд тусгах	оруулалтын	Үйл ажиллагааны турш	MNS 5916-2008 “Газар шорооны ажлын үеийн үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт”, MNS 5914:2008 Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. Нэр томьёо, тодорхойлолт MNS 5850-2019 , “Хөрсний чанар, хөрс
2		Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрсний хуулалт, хадгалалт, овоолгыг MNS 5916:2008 (Байгаль орчин. Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс	Уурхайн талбай	м ³	Хөрөнгө зардалд тусгах	оруулалтын	Үйл ажиллагааны турш	

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

		хуулалт, хадгалалт) стандартын дагуу хийж, тусад нь овоолго үүсгэн хадгалах							бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ” MNS 5914:2008 Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. Нэр томьёо, тодорхойлолт
3		Хөрсний овоолгуудыг нөхөн сэргээлтэд буцааж ашиглах тул усанд автах, хужиртах, хатуу биет, бусад хог хаягдлаар бохирдохоос хамгаалах, овоолгын ойр орчимд тэмдэг тэмдэглэгээ тавих, бүртгэл хөтлөх	Хөрсний овоолгууд	ш	500.0	2	1.0	Үйл ажиллагааны турш	
4	Хүнд машин механизм, машин техникт гэмтэл гарч шатах тослох материал асгарах, улмаар хөрсөн бүрхэвч бохирдож болзошгүй.	Машин техник, тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээ, тээвэрлэлтийн үед шатах тослох материал асгарахаас урьдчилан сэргийлэх, хяналт тавих, асгаралт	Уурхайн талбай	ш	1,100.0	1	1.1	Үйл ажиллагааны турш	

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

		болсон тохиолдолд авах арга хэмжээний дотоод журмыг боловсруулж мөрдүүлэх, асгаралтын үед шуурхай арга хэмжээ авах, асгаралтын иж бүрдлийг уурхайн бүсэд асгаралт гарч болзошгүй газруудад байрлуулах, сургалт мэдээллээр хангах							
5		Машин техник, тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээнд ашиглах шатах тослох материалыг зориулалтын сав баглаа боодолд хадгалах	Засварын цех	ш	990.0	1	0.99	Үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө	

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

6	Ахуйн болон аюултай хог хаягдлын цэгийн орчмын газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч бохирдож болзошгүй.	Хог хаягдлыг ил задгай хаяхгүй байх. Энгийн ба аюултай хог хаягдлын цэг байгуулах, хог хаягдлыг тогтмол эрх бүхий байгууллагаар ачиж тээвэрлүүлэх. Аюултай хог хаягдлын савны битүүмжлэлийг сайтар хийх, тэмдэг тэмдэглэгээ байршуулах.	Хог хаягдлын цэг	-	Хог менежментийн төлөвлөгөөнд тусгав.			Үйл ажиллагааны турш	
УСАН ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР									
1	Уурхайн ажилчдын унд ахуйн хэрэглээнд жилд 20000 м ³ ус, баяжуулах үйлдвэрийн барилга байгууламж барихад 12000 м ³ ус, тоосжилт дарах, зам талбайн	Ус ашиглах гэрээ, боломжит нөөцийн дүгнэлтэд заасан хэмжээнээс хэтрүүлэн ашиглахгүй байх	Эрдэнэс цагаан суварга ХХК	-	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах			Үйл ажиллагааны турш	MNS 0899-1992, “Унд, ахуйн зориулалттай усны төвлөрсөн хангамжийн эх булгийг сонгох журам, эрүүл ахуйн шаардлага” MNS 0900-2018, “Ундны
2		Усны тухай хуулийн 30.1.4-д заасны дагуу ус авах цэг, газар доорх усны цооног, шугам	Шүүрлийн усны зумп, унд ахуйн худаг	ш	500.0	2	1.0	Үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө	

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

	усалгаанд жилд 8000 м ³ ус тус тус ашиглана.	хоолой бүрийг тоолууржуулах, баталгаажуулсан тоолуурын заалтаар байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийг орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэх							усны чанарын стандарт” Ус ашигласны төлбөр (Засгийн газрын 2005 оны 7-р тогтоол) MNS 4943:2015 , “Хүрээлэн байгаа орчин. Усны чанар. Хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага”
3	Усыг үр ашигтай, хэмнэлттэй байдлаар ашиглах бодлого, зарчим боловсруулж ажиллах	Эрдэнэс цагаан суварга ХХК	-	Хөрөнгө оруулалтын зардалд тусгах			Үйл ажиллагааны турш		
4	Уурхайн шүүрлийн болон баяжуулах үйлдвэрийн усыг боломжит хэмжээгээр нь технологи болон тоосжилт дарахад дахин ашиглах	Шүүрлийн ус	-	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах					
5	Усны хэрэглээг бууруулах, ариг гамтай ашиглах талаар уурхайн нийт ажилчдад жилд 1 удаа	Эрдэнэс цагаан суварга ХХК	удаа	3,50	2	0.7	2 жилд 1 удаа		

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

		сургалт зохион байгуулах						
6	Бохир усны цэвэршүүлэлт стандарт шаардлагад нийцүүлээгүй үед усан орчин бохирдох	Хаягдал усыг MNS 4943:2015 (Хүрээлэн байгаа орчин. Усны чанар. Хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага) стандартад нийцүүлэн цэвэрлэн хаях	Эрдэнэс цагаан суварга ХХК	-	Хөрөнгө зардалд тусгах	оруулалтын	Үйл ажиллагааны турш	
7		Хаягдал усны хэмжээ, найрлагад хяналт тавих, ус бохирдуулсны төлбөр төлөх	Эрдэнэс цагаан суварга ХХК	л	Хөрөнгө зардалд тусгах	оруулалтын	Үйл ажиллагааны турш	
УРГАМЛАН НӨМРӨГТ ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР								
1	Уурхайн үйл ажиллагаанаас нийт 1,294.81 га талбай эвдрэлд өртөж, ургамлан нөмрөг устана	Уурхайн үйл ажиллагаа дууссаны дараагаар хаалтын нөхөн сэргээлтийг хийж гүйцэтгэнэ	Төслийн талбай	га	Нөхөн сэргээлт, хаалтын төлөвлөгөөнд тусгав.		Уурхайн ашиглалтын үед ба хаалтын үед	Байгалийн ургамлын тухай хууль Ургамал хамгааллын тухай хууль
2	Ургамлан нөмрөг уурхайн дэд бүтцийн барилга байгууламж,	Монгол улсын ерөнхийлөгчийн санаачилсан “Тэрбум мод” үндэсний	Эрдэнэс цагаан суварга ХХК	ш			Үйл ажиллагааны турш	

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

	овоолгын доор дарагдана.	хөдөлгөөнийг өрнүүлэн ногоон байгууламжийг арчлах, нэмэгдүүлэх ажлыг хэрэгжүүлэх						
3	Машин техникт эвдрэл гэмтэл гарч шатах тослох материал асгарах улмаар ургамлан бүрхэвч бохирдож болзошгүй.	Тээврийн хэрэгслүүдийн техник үйлчилгээг цаг тухайд нь зориулалтын хатуу хучилттай талбайд хийх, ажилчидад сургалт орох, ойлголт өгөх	Засварын цех	-	Хөрөнгө оруулалтын зардалд тусгах	Үйл ажиллагааны турш		
АМЬТНЫ АЙМАГТ ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР								
1	Шимт хөрсний хуулалтаар мэрэгчид, мөлхөгчид гэх мэт сээр нуруутан амьтдын амьдрах орчныг сүйтгэх	Төслийн талбайн ойр орчимд амьтны үзэгдэлийг тогтмол бүртгэлжүүлж дата мэдээлэл үүсгэх, шаардлагагүй тохиолдолд зөвшөөрөлгүй газар хөндөхгүй байх, Газар	Төслийн талбай ба түүний ойр орчим	-	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	Үйл ажиллагааны турш	Амьтны тухай хууль	

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

		хөндөх зөвшөөрлийн дагуу хөндөгдөх газар үнэлгээ хийж ховор амьтан, ургамал бүртгэгдээгүй тохиолдолд газар хөндөлт хийх						
2	Хаягдлын цөөрмийг стандарт журмын дагуу нөхөн сэргээгүй эсвэл хашаалж, тэмдэгжүүлээгүй орхисон тохиолдолд мал амьтан унаж эрсдэх	Хаягдлын сан, усан санд мал амьтан орохоос хамгаалах, үйл ажиллагааны туршид хяналт тавих	Хаягдлын сан	-	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах			Үйл ажиллагааны турш
3	Хууль бус ан агнуур хийх, амьтны аймгийн популяцад сөргөөр нөлөөлөх	Ажилчдын хууль бус ан агнуур хийх, амьтны үр зулзага, үүр өндгийг сүйтгэх зэрэг зөрчлийг гаргуулахгүй байхад хяналт тавих, сургалт ухуулга явуулах, ан амьтан агнасан тохиолдолд	Уурхайн ажилчид	удаа	3,50	2	0.7	2 жилд 1 удаа

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

		хариуцлага тооцох механизмыг бүрдүүлэх							
4	Уурхайн үйл ажиллагааны улмаас зэрлэг амьтдын амьдрах орчин доройтох, идэш тэжээлийн хомсдол үүсэх	Зуд болон ган гачигтай үед зэрлэг ан амьтдад өвс, тэжээл, хужир, мөс тавьж өгөх зэргээр ойр орчмын ан амьтдыг хамгаалах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх	Төслийн талбай ба ойр түүний орчим	удаа	2,000.0	1	2.0	Зуд ба ган гачигтай үед	
5	Уурхайн үйл ажиллагааны улмаас зэрлэг амьтдын амьдрах орчин доройтох, идэш тэжээлийн хомсдол үүсэх	Амьтдын идэш тэжээл эрж хайх, нүүдэллэх зам харгуй, нүх оромжийн ойролцоо анхааруулсан тэмдгүүд байрлуулах, уурхайн ажилчдад төсөлд тусгасан зам харгүйгээс бусад газраар машин техник хэрэгслээр явж ойр орчмын	Уурхайн тээвэрлэлтийн зам	ш	100.0	10	1.0	Тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө	

		амьтдыг үргээхгүй байх талаар анхааруулга сануулга өгөх							
ФИЗИК БОХИРДОЛ ҮҮСЭХЭЭС СЭРГИЙЛЭХ, БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР									
1	Төслийн үйл ажиллагааны явцад үүсэх шингэн хатуу хог хаягдлаас үнэр ялгарах	Цэвэрлэх байгууламжийн засвар үйлчилгээг тогтмол хийж, гэнэтийн осол болоод гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх гарын авлагыг ажилчдад тарааж, ажилчдыг чадавхжуулах	Төслийн талбай болон уурхайн ажилчид	удаа	2.0	1	2.0	жилд 1 удаа	MNS EN 12255-9 : 2015 Бохир ус цэвэрлэх байгууламж. 9-р хэсэг: Үнэрийн хяналт ба агааржуулалт
2		Ажилчдын ариун цэврийн байгууламжийг тогтмол хугацаанд ариутгах, цэвэрлэх, ариун цэврийн байгууламжийн суваг хоолой бөглөрөх, задрах зэрэгт хяналт тавьж, ариун цэврийн өрөөг	Төслийн талбай болон ажилчид	-	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах			Үйл ажиллагааны турш	

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

		сануулга бичгээр тэмдэгжүүлэх							
3	Төслийн талбай дахь тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн, барилга угсралтын ажил, баяжуулах үйлдвэрийн үйл ажиллагаа зэргээс дуу чимээ үүсэх	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд хурдны хязгаар тогтоож, шаардлагагүй тохиолдолд дуут дохиог ажиллуулахгүй байх талаар ажилчдыг сургалтад хамруулах	Төслийн талбай болон түүний ойр орчимд	удаа	250.0	1	0.25	Жилд 1 удаа	MNS 17-5-1-21 : 1992 Авто тээврийн хэрэгслийн дуу чимээ. Дуу чимээний хүлцэх түвшин, хэмжих арга
4	Төслийн талбайн гаднах гэрэлтүүлгээс гэрлийн гэрлийн бохирдол үүсэх	Баяжуулах үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас дуу чимээ үүсэх тул байгууламжийн доторлогоог дуу чимээ тусгаарлах материалаар сонгох	Төслийн талбай, түүний ойр орчим болон ажилчид	-	Хөрөнгө зардалд тусгах	оруулалтын	Үйл ажиллагааны турш		
5	Төслийн талбайн гэрэлтүүлгээс гэрлийн гэрлийн бохирдол үүсэх	Төслийн талбайн гаднах гэрэлтүүлгийг газар руу тусгагдсан байхаар байршуулах	Төслийн талбай					MNS 3757-15 : 2015 Барилгын зураг. Дотор цахилгаан гэрэлтүүлэг. Ажлын зураг	

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

6		Ажилчдын түр тосгоны шатны гэрэлтүүлгийг мэдрэгчтэй гэрэл байхаар төлөвлөх	Төслийн талбайн барилга байгууламж				<p>MNS 6846 : 2020 Хот, тосгон бусад суурин газрын авто зам, гудамж талбайн гэрэлтүүлэг. Техникийн ерөнхий шаардлага</p> <p>MNS 6845 : 2020 Барилгын гаднах ажлын байрны гэрэлтүүлэг. Техникийн шаардлага</p>
Нийт				17,990,000			

6. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

Цагаан суварга төслийн талбайн 2024 онд баяжуулах үйлдвэрийн барилга байгууламжийн угсралтын ажил болон далангийн газар шорооны ажил хийгдэхээр төлөвлөсөн бөгөөд энэ онд техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийгдэхгүй болно.

Монгол орон даяар Монгол улсын ерөнхийлөгчийн 2021 оны 10 дугаар сарын 04-ний өдрийн 58 дугаар зарлигаар Эх дэлхий, байгаль орчноо хайрлан зохицон амьдрах Монгол уламжлал, зан заншлаа эрхэмлэн, дэлхийн уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөллийг бууруулах, ой, усны нөөцийг хамгаалж, нэмэгдүүлэх экологийн тэнцвэрт байдлыг хангах зорилгоор “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөнийг санаачлан өрнүүлж байгаа билээ. Мөн Газрын тухай хуульд газар эзэмшигч нь эзэмшлийн талбайн 10 хувиас багагүй талбайд ногоон байгууламж байгуулахаар заасан байдаг тул 0.731 га буюу 7,310 м² талбайг цэцэрлэгжүүлэн ногоон байгууламж бий болгох шаардлагатай байна. “Монголын Алт МАК ХХК” нь Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд БОАЖЯамтай хамтран ажиллах гэрээ байгуулж 17.6 га талбайг 2024 онд ойжуулахаар төлөвлөөд байна.

Цагаан суваргын зэс-молибдены ордыг ашиглах төслийн талбайд 2019 оны байдлаар 2606 ш хайлаас, 5 ш улиас, 951 ш муркрофтын жигд, 290 ш сухай, 177 ш уд, 200 ш хятад хайлаас, 147 ш гүйлс зэрэг нийт 4,376 ш мод бут бүхий ногоон байгууламжийг өмнөх онуудад тарьж ургуулаад байна. Иймд тоосжилтыг бууруулж, гадаад үзэмжийг сайжруулах зорилгоор задгай талбай бүхий хэсэгт ногоон байгууламжийг арчлах, тордох, услах ажлыг төлөвлөв. Үүнд:

1. Ургамал тарьсан, мод сөөгийг суулгасан талбайд усалгаа хийх
2. Ногоон байгууламжийн ургалтад анхаарал, хяналт тавих, арчилгаа байнга хийх
3. Хүнд машин механизм болон хүний үйл ажиллагаагаар хугарч гэмтэх, халцарч, зулгарахаас хамгаалах арга хэмжээг авах, ногоон байгууламжийн орчимд хаалт, хамгаалалт тавих, сэргээн засварлах ажил хийхээр төлөвлөсөн.

Ногоон байгууламжийн ажлын зардалд 15,225,000 төгрөг зарцуулахаар тооцлоо.

Хүснэгт 2: Ногоон байгууламжийн төлөвлөгөө

Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн зорилт	Арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ногоон байгууламжийн арчилгаа	Ногоон байгууламжийг арчлах, тордох, услах ажлыг сайжруулж	Үйлдвэрийн нийт талбайн 10 хувиас багагүй талбай	%	10 %	-	15,225,000	Жилийн турш	MNS 5916-2008 “Газар шорооны ажлын үеийн үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт”, MNS 5914:2008 Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. Нэр томъёо, тодорхойлолт
Нийт	15,225,000 ₮							

Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хуулийн 7.2.4-д заасны дагуу эзэмшлийн газрын 10 хувиас доошгүй талбайд буюу 10,000 м² талбайд зохих журмын дагуу зүлэг, мод тарих ажлыг барилгын ажил дууссаны дараа 2025 оноос хийж гүйцэтгэнэ.

Хэрэглэх ус: Байгаль Орчин Ногоон Хөгжил Аялал Жуулчлалын Яамны (БОНХАЖЯ)-ны сайдын 2015.07.30 өдрийн А/301 дугаар тушаалын 12 дугаар хавсралтаар баталсан Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны нормын Зүлэгжүүлэлтийн усны норм 1 ш модонд 40 л, цэцэрлэг, зүлэг ногоо услах нормын дагуу 1 м² талбайд 4 л ус зарцуулна.

7. Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Уул уурхайн үйл ажиллагааны дараа нөхөн сэргээлтийг маш сайн хийсэн ч нөлөөлөл ямар нэг хэлбэрээр үлддэг. Тэрхүү нөлөөллийг бууруулах олон арга байдгийн нэг нь дүйцүүлэн хамгаалах үйл ажиллагаа юм. Иймд “Эрдэнэс цагаан суварга” ХХК нь 2024 оны БОМТ-ний хүрээнд биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулж хэрэгжилтийг хангаж ажиллахаар төлөвлөсөн.

Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг төслийн нөлөөлөл үүссэн цагаас буюу төсөл хэрэгжиж эхлэх хугацаатай зэрэг хэрэгжүүлж эхлэх ба төслийн үйл ажиллагаа хэрэгжиж дууссан, төсөл хэрэгжсэн талбайг нөхөн сэргээж, уг газрыг төрийн захиргааны холбогдох байгууллагад албан ёсоор хүлээлгэн өгөх хүртэл үргэлжлэх тул дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг 5 жилийн хугацаанд хийж хэрэгжүүлэхээр БОННУ-нд тусгагдсан. Энэхүү БОННУ нэмэлт тодотгол тайланд тусгасан дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг оролцогч талуудын оролцоо, хамтын ажиллагааг хангах, тэдгээрийн алсын менежментийн төлөвлөгөөтэй уялдуулан хийх зорилгоор Дорноговь аймгийн Байгаль орчны газартай хамтран ажиллахаар төлөвлөж байна.

Хүснэгт 3: Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

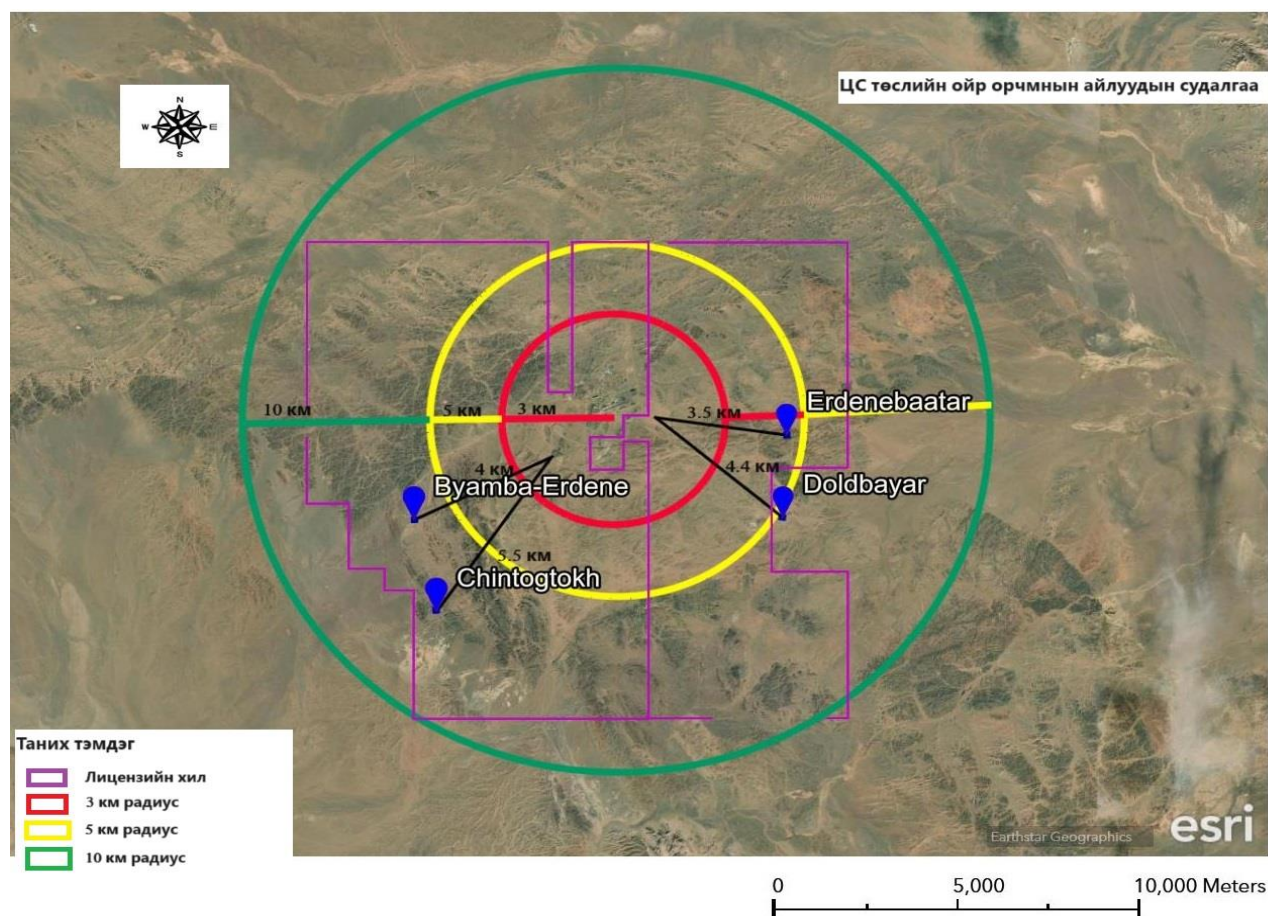
№	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал (сая ₮)	Нийт зардал (сая ₮)
1	Зэрлэг амьтад зориулсан уст цэгийг шинээр байгуулах	ш	1	15	15
2	Нарангийн булгийн эхийг хамгаалах арга зураг төслийг мэргэжлийн эрх бүхий байгууллагаар гүйцэтгүүлэх	ш	1	10	10
3	Мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлсэн зураг төслийн дагуу Нарангийн булгийн эхийг хамгаалах арга хэмжээг зохион байгуулах	ш	1	20	20
Нийт төсөв			45,000,000 төгрөг		

8. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө

Цагаан суваргын зэс молибдены ордыг ашиглах төслийн бүтээн байгуулалт болон олборлолт боловсруулалтын үйл ажиллагааг тогтвортой явуулахад ойр орчмын иргэдийн асуудлыг онцгойлон анхаарч үзэх шаардлагатай бөгөөд манай компани нь нарийвчилсан үнэлгээнд тусгагдсаны дагуу нүүлгэн шилжүүлэлт нөхөн олговор олгох төлөвлөгөөний дагуу аижлана.

Төслийн талбайн орчимд 4 айл нутаглаж байгаа бөгөөд тэдгээр айлууд өргөдөл, санал хүсэлтээ ирүүлсэн. Өргөдөлийн дагуу судалж үзэхэд зарим айлуудын мэдээлэл Egazar сайтад ороогүй байсан тул Дорноговь аймгийн газар зохион байгуулалтын хариуцсан мэргэжилтэнгээс мэдээлэл авах, дахин тодруулах ажлыг хийж

гүйцэтгэсэн.Цаашид иргэдтэй уулзалт хийж санал хүсэлтийг санал хүсэлтийг эцэслэн компаний удирдлагуудад танилцуулахаар төлөвлөж байна.

Зураг 4: Нөлөөллийн бүсийн айлуудын 3,5,10 км радиустай зурагт буулгасан байдал

9. Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

“Эрдэнэс цагаан суварга” ХХК-ийн Цагаан суваргын зэс-молибдены ордын талбайд 2010 онд ШУА-ийн Археологийн хүрээлэнгийн хээрийн шинжилгээний анги археологи авран хамгаалах хайгуул судалгааны ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. Талбайн хэмжээнд хийсэн археологи-угсаатны судалгааны явцад янз бүрийн түүхэн үед холбогдох нийт 27 булш, чулуун байгуулам, дурсгал илрүүлсэн бөгөөд 2011 онд авран хамгаалах ажил хийгдэж, одоогийн байдлаар төслийн талбайд түүх, соёлын өв байхгүй байна. Гэвч төслийн үйл ажиллагааны явцад соёлын өв олохыг үгүйсгэхгүй. Иймд уул уурхайн үйл ажиллагааны явцад соёлын өв олдсон тохиолдолд соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 30.4-т заасны дагуу олдворыг илрүүлсэн өдрөөс хойш 30 хоногийн дотор сум, дүүргийн бүртгэл мэдээллийн санд заавал бүртгүүлнэ. Хэрэв уурхайн үйл ажиллагааны явцад соёлын өв илэрсэн олдсон тохиолдолд үйл ажиллагааг түр зогсоон холбогдох мэргэжлийн байгууллагаар авран хамгаалах арга хэмжээг авна.Нийт ажилчидад санамсаргүй олдворын үед авах арга хэмжээний тухай сургалт орж зааварчилгаа өгч ажиллана.

10. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

“Эрдэнэс цагаан суварга” ХХК нь эрсдэлийн үнэлгээгээр тогтоогдсон аюул ослоос урьдчилан сэргийлж, эрсдэлийг бууруулах, арилгах талаарх хууль, дүрэм, журмын дагуу ажлын байрны эрүүл ахуй, аюулгүй ажиллагааны журмыг нэвтрүүлэн ажиллана. Уурхайн гэнэтийн ослын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө, ХАБЭА-н арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

Хүснэгт 4: Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Нэгжийн зардал, мян ₮	Тоо хэмжээ	Нийт зардал сая ₮	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрхзүйн баримт бичиг
1	2	3	5	6	7	8	9	
БАЙГАЛИЙН ГАМШИГТ ҮЗЭГДЭЛ БОЛОН ХҮНИЙ БУРУУТАЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС ҮҮСЭХ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ								
1	Байгалийн гамшигт үзэгдлүүд	Эрх бүхий байгууллагаар гамшгийн эрсдэлийн үнэлгээг хийлгэнэ.	Эрдэнэс цагаан суварга ХХК	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах			3 жил тутам (Гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөөг тодотгохтой уялдуулан тухай бүр)	Гамшгийн эрсдэлийн үнэлгээ хийх журам Гамшгаас хамгаалах тухай хууль (Шинэчилсэн найруулга)
2		ОБЕГ-ын мэдээ болон цаг агаарын станцын мэдээг тогтмол хянаж үйл ажиллагаанд харгалзан үзэж болзошгүй аюулаас урьдчилан сэргийлэх сэрэмжлүүлэг мэдээ, дохиог ажилчид, иргэдэд дамжуулан анхааруулга өгч байх	Эрдэнэс цагаан суварга ХХК	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах			Цаг уурын мэдээнд суурилах	MNS 6010:2009 Гамшгийн холбогдолтой нэр томъёо, тодорхойлолт, ерөнхий анги MNS 4244:1994 Хөдөлмөр хамгааллын систем. Галын аюулгүй байдал. Ерөнхий шаардлага MNS 5390:2004 Цахилгааны
3	Газар хөдлөлт	Орон нутгаас зохион байгуулах газар хөдлөлийн	Ажилчид	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах			Жилд 1 удаа	

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

		аюулын үед авах хариу арга хэмжээний төлөвлөгөөний талаарх мэдлэг өгөх сургалт хөтөлбөр болон турших дасгал сургуулилтад ажилчдыг хамруулах					галын аюулгүй байдал. Ерөнхий шаардлага MNS 4968:2000 Ажлын байрны гэрэлтүүлгийн норм, хэмжих аргад тавих ерөнхий
4	Гал түймэр	Гал унтраах багаж хэрэгслийн иж бүрдлийг бүрдүүлж бэлэн байлгах, гал унтраах хэрэгслийн хэвийн үйл ажиллагаанд үзлэг шалгалт тогтмол хийх	Төслийн талбай	1,500.0	1	1.5	Сард 1 удаа байрлуулсан гал унтраах хэрэгслийн хэвийн ажиллагааг шалгах
5		Галын аюулын талаар анхааруулга самбар, аваарын гарц, барилгын зохион байгуулалт зэргийг эзэмшлийн объект бүрд онцлогийг тусган шинэчлэн тавих	Төслийн талбай	300.0	7	2.1	Улиралд 1 удаа шинэчилж байх
6		Гал түймрийн үед авч хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөг гарган ажиллагсад сургалт зохион байгуулах	Ажилчид	200.0	1	0.2	Жилд 1 удаа
7	Үйл ажиллагааны осол гэмтэл	Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр хангах	Ажилчид	Хөрөнгө оруулалтын зардалд тусгах			Жилийн турш
8		Бүх ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй	Ажилчид	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах			Жилийн турш

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

		ажиллагааны зааварчилгаа өгөх					
9	Автомашин ы осол	Замын хөдөлгөөний аюулгүйн дүрмийг мөрдүүлж ажиллах	Тээврийн жолооч нар	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах		Жилийн турш	
ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ							
10	Химийн бодис асгарах	Химийн бодисыг хор аюулын лавлах мэдээлэлд заасны дагуу хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах	Лаборатор иуд	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах		Жилийн турш	Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль Химийн хорт болон аюултай бодисын ангилал Химийн хорт болон аюултай бодисын ангиллыг ашиглах аргачлал
11		Хөвүүлэн баяжуулах үйлдвэрээс гарах химийн бодисын бохирдолтой усыг ил задгай асгахгүй байх, байгаль орчин бохирдохоос сэргийлэх	Баяжуулах үйлдвэр, хаягдлын сан	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах		Үйл ажиллагааны туршид	
		Химийн бодис хадгалах, ашиглах үед химийн бодис асгарсан, алдагдсан, гал түймэр гарснаас үүсэж болзошгүй аюул, ослын үед ажиллах төлөвлөгөөг боловсруулан, дагаж мөрдөх. Химийн бодистой харьцах ажилчидад тусгай сургалт орох	Химийн бодис ашиглаж буй бүх газар	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах		Үйл ажиллагааны туршид	
12		Химийн бодис асгарах, алдагдах үед ашиглах нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэл, саармагжуулах асгаралтын иж бүрдлийг бэлэн байлгах /элс, хоосон сав, бортого,	Химийн бодис ашиглаж буй бүх газар	300.0	4	1.2	

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

		бортого онгойлгогч, хүрз, металл юүлүүр, хүрз, хогийн шүүр, хориглох тэмдэг болон тууз зэрэг/							
Нийт			5,000,000 төгрөг						

11. Хог хаягдалын менежментийн төлөвлөгөө

Эрдэнэс цагаан суварга ХХК нь Цагаан суваргын зэс-молибдены ордыг ашиглах төслийн үйл ажиллагаанаас бий болж буй хог хаягдлын хэмжээг багасгах, аль болох бага хог хаягдал үүсгэх, түүнийг дахин ашиглах болон дахин боловсруулах замаар гарсан хог хаягдлын хэмжээг бууруулах, үлдсэн хог хаягдлыг хүрээлэн буй орчинд аюулгүй байдлаар устгах 3R зарчмыг баримтлан ажиллана.

Энгийн хог хаягдал:

Энгийн хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь дахин ашиглах (хуванцар, гялгар уут, цаас, картон, шил, лааз), хүнсний хаягдал, бусад дахин ашиглагдахгүй хог хаягдал гэж 3 төрлөөр ангилан ялгана:

- Дахин боловсруулах хог хаягдлыг орон нутгийн дахивар авдаг газартай гэрээ байгуулан хүргүүлэх,
- Хүнсний хог хаягдлыг бордоо үйлдвэрлэдэг төсөл хөтөлбөр, байгууллагатай хамтран ажиллаж, хүнсний хог хаягдлаа өгөх, бордоо хийж туршин, ногоон байгууламжид ашиглах
- Бусад дахин боловсруулах боломжгүй хог хаягдлаа эрх бүхий байгууллагатай гэрээ байгуулан тогтсон хугацаанд тээвэрлүүлнэ.

Аюултай хог хаягдал:

Машин техникийн шатах тослох материал асгарсан тохиолдолд болон аливаа осол эрсдэл, химийн бодисын сав баглаа боодол зэргээр аюултай хог хаягдал үүсэж болзошгүй. Иймд аюултай хог хаягдал түр хадгалах тусгай зориулалтын шаардлага хангасан цэг байгуулж, аюултай хог хаягдлыг хадгалах сав нэг бүрийг “Аюултай хог хаягдал” гэсэн нэр, стандартаар тогтоосон тэмдэг, тэмдэглэгээ байршуулж, ил харагдахуйц газар тухайн хаягдлын нэр, хуримтлуулж эхэлсэн хугацааг тэмдэглэсэн байна. Аюултай хог хаягдлыг Аюултай хог хаягдал тээвэрлэх, хадгалах, дахин боловсруулах, устгах, эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагатай гэрээ байгуулан тээвэрлүүлж устгуулна.

Хүснэгт 5: Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, мян.₮	Тоо хэмжээ	Нийт зардал сая.₮	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрхзүйн баримт бичиг
1		2	3	4	5	6	7	8	9
1	Ахуйн хог хаягдал	Ахуйн хатуу хог хаягдлыг ангилан ялгаж цуглуулах зориулалтын тэмдэг тэмдэглэгээтэй хогийн савыг төслийн талбайд байршуулах	Төслийн талбай	ш	250.0	5	1.25	Уурхайн үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө	Хог хаягдлын тухай хууль (Шинэчилсэн найруулга), Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2018 оны 11 дүгээр сарын 17 өдрийн А/443 дугаар тушаалын хавсралт Энгийн хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах,гээвэрлэх, Дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах, булшлах үйл ажиллагаанд тавигдах ерөнхий шаардлага БОНХЯамны 2018 оны А/428 дугаар тушаал
2		Ахуйн хатуу хог хаягдлын ангилан ялгах цэг байгуулах	Төслийн талбай	ш	1,500.0	1	1.5	Уурхайн үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө	
3		Дахин ашиглах боломжтой хог хаягдлыг аймгийн хог хаягдал дахин боловсруулах төсөл хөтөлбөр,	Төслийн талбай	удаа	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах			Улиралд 1 удаа	

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

		Үйлдвэрт нийлүүлэх							Хог хаягдлын улсын тоо бүртгэл хөтлөх, тайлагнах журам
4		Ангилан ялгаж буй хог хаягдлаа гэрээт ААН-ээр төслийн талбайгаас тогтмол зөөвөрлүүлэх	Төслийн талбай	удаа	60.0	12	0.72	Сард 1 удаа	
5		Батлагдсан маягт болон “эх үүсвэрээс гарах хог хаягдлын кодчилсон жагсаалт”-ын дагуу хог хаягдлын тоо бүртгэлээ тухай бүр хөтөлж, журмаар тогтоосон хугацаанд тайлангаа сумын Засаг даргад хүргүүлэх	Эрдэнэс цагаан суварга ХХК	Нэгж тайлан	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах			Улиралд 1 удаа	
6		Төслийн талбай орчмын эргэн тойронд цэвэрлэгээ хийх	Төслийн талбай	Цэвэрлэгээний тоо	250.0	1	0.25	Жилд 1 удаа	

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

7	Аюултай хог хаягдал	Засвар, хяналтын ажлын үеэр хэрэглэсэн тос тосолгооны сав, цэвэрлэгээний бодис, эд анги дугуй зэрэг аюултай хог хаягдлыг ангилан ялгаж эх үүсвэр дээр түр хадгалах цэг байгуулах, тусгай зөвшөөрөл бүхий байгууллагатай гэрээ байгуулан устгуулах	Засварын цех, үйлдвэр, түлшний агуулах	удаа	1000.0	-	2.0	Жилд 2 удаа	Аюултай хог хаягдлыг түр хадгалах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, устгах болон бүртгэх, тайлагнах журам
8	Аюултай хог хаягдал	Химийн бодисын сав баглаа боодлыг зөөх тээвэрлэх нөхцөлийг хангасан түгжээтэй, бат бөх багтаамжтай	Химийн бодис ашиглах бүх газар	ш	2.000	3	6.0	Уурхайн үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө	Хог хаягдлын тухай хууль

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

		хүрэн өнгийн саванд хийх							
Нийт			11,720,000 төгрөг						

12. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Цагаан суварга төслийн орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг тогтмол хэрэгжүүлж агаар, ус, хөрсний хими-физик шинжилгээ, дуу шуугианы бохирдолыг тогтмол дотоодын баг болон хөндлөнгийн лабораториор тогтмол хэмжилт хийлгэнэ. Мөн ургамал амьтны мониторинг тогтмол хийж гүйцэтгэхээр төлөвлөсөн. Хэмжилтийн үр дүнд үндэслэн орчны сөрөг нөлөөллийг бууруулах арилгах арга хэмжээг тогтмол хэрэгжүүлж ажиллана.

Хүснэгт 6: Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Тоо хэмжээ	Нэгж зардал	Нийт зардал	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
1. АГААР ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭ								
1.1.	Цаг уурын үзүүлэлтүүд температур, даралт, чийгшил	Цаг уурын автомат станц	Жилийн турш	Сар тутам	-	1,800.0	Цагаан суваргын төслийн талбайд байрлалтай Campbell scientific CR-1000 маркийн автомат станц	Цаг, уур орчны хяналт шинжилгээний заавар.2014 ЦУОШГ
1.2.	Тоос, тоосонцор PM 2,5, 10, TSP	Ил уурхай, баяжуулах үйлдвэр, дотоод тээврийн зам, засвар үйлчилгээний төв, хогийн цэг, бутлууур	Улирал тутам	6 цэг	300.0	600.0	Дотооддоо улирал тутам хийх бөгөөд Дорноговь аймгийн УЦУОШГ-ын лабораториар жилд 2 удаа	MNS 4585:2017 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага
1.3.	SO ₂ , NO ₂ , CO,		Жилд удаа	2	6 цэг	300.0		
1.4.	Дуу шуугиан	Ил уурхай, баяжуулах үйлдвэр, Кемп, хогийн цэг	Жилд удаа	1	4 цэг	400.0	хөндлөнгийн шинжилгээ хийлгэнэ Дорноговь аймаг УЦУОШГ-ын лаборатори	MNS 17-5-1-21 : 1992. Автотээврийн хэрэгслийн дуу чимээ. Дуу чимээний хүлцэх

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

							Дотоод	түвшин, хэмжих арга
2. ХӨРСӨН ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭ								
2.1.	Хөрс физик-хими	Ил уурхай, Шимт хөрсний овоолго, хөрсний овоолго, ШТС, Кемп	Жилд удаа	2	5 цэг	500.0	1,000.0	Дорноговь УЦУОШГ лаборатори MNS 5850:2019 Хөрсний чанар. Хөрсөнд агуулагдах бохирдуулах бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ; Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтийг тодорхойлох (MNS 3310:91)
2.2.	Хүнд металл	Ил уурхай, баяжуулах үйлдвэр, Катодын зэсийн үйлдвэр, ШТС, Кемп	Жилд удаа	2	5цэг	500.0	1,000.0	Байгаль орчны төв лаборатори
3. УСАН ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭ								
3.1.	Усны түвшин	Малчидын гар худаг, уурхайн цооног-14 ш	Улирал тутам		19 цэг	-	-	Дотоод MNS 0900:2018 Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, түүнд тавих хяналт
3.2.	Усны физик-хими, рН, эрүүл ахуйн	Кемп, гал тогоо, нарангийн булаг,	Улирал тутам		3 цэг	250	1,000.0	Дорноговь УЦУОШГ лаборатори MNS 6778 : 2019 Ундны ус. Хатуулаг тодорхойлох арга
3.3.	Бохир ус	Цэвэрлэх байгууламж-2ш	Жилд удаа	2	2 цэг	500.0	1,000.0	Дорноговь УЦУОШГ лаборатори MNS 4943:2015 Хүрээлэн байгаа орчин.Усны чанар. Хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага
4. УРГАМАЛ, АМЬТАНЫ МОНИТОРИНГ								
4.1.	Мод бутны тооллого, ургамалын бичиглэл	Кемп, оффис, цайны газар	Жилд удаа	1	6 цэг	-	-	Дотоод -

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө-2024 он

4.2.	Амьтаны үзэгдэл	Төслийн талбайн орчимд	Ажиллах хугацаанд	4 цэг	250	1,000.0	Амьтан бүртгэлийн хуудас	-
<i>Нийт</i>			<i>8,400,000 төгрөг</i>					

13. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

Эрдэнэс цагаан суварга ХХК-ийн Дорноговь аймгийн Мандах сумын нутагт орших Цагаан суваргын зэс-молибдены ордыг ашиглах төслийн явцад байгаль хамгаалах, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгахтай холбоотой арга хэмжээг тухай бүрд авч хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн бөгөөд байгаль орчны мэргэжилтэн нь төслийн БОМТөлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх, удирдлагад танилцуулж шийдвэрлэх, орон нутгийн иргэд болон төрийн захиргааны байгууллагад танилцуулах, тайлагнах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

Хүснэгт 7: ЦАГААН СУВАРГЫН ТӨСЛИЙН 2024 ОНЫ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Төсөв	Хэрэгжүүлэх хуваарь	Хариуцсан албан тушаалтан
	1	2	3	4
1	Төслийн үйл ажиллагаанд шаардагдах байгаль орчны холбогдолтой дүрэм, журам, зааварыг боловсруулах, Монголын Алт (МАК) ХХК-ийн батлагдсан дүрэм журмыг төслийн талбайн ажилчид болон гэрээт байгууллагуудад танилцуулах, мөрдүүлэх	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	Үйл ажиллагааны турш	Удирдлага, БОМЭргэжилтэн
2	Ажиллагсдыг эрүүл мэндийн үзлэгт тогтмол оруулах. Ажилчдыг ажлын онцлогоос хамааруулан хувь хүний хамгаалалтын хэрэгслээр тогтмол хангах	Хөрөнгө оруулалтын зардалд тусгах	Жилд нэг удаа	Удирдлага, БОМ, ХАБЭА
3	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг орон нутгийн иргэдтэй хамтран хэрэгжүүлэх	250.0	2024 оны 10 сард багтаах	БОМЭргэжилтэн
4	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг БОАЖЯаманл тайлагнах	250.0	2024 оны 11 сард багтаах	Удирдлага, БОМЭргэжилтэн
5	Мандах сумын ахлах ангийн ЕБС-ийн сурагчидад хог хаягдалын менежментийн талаар сургалт таниулах үйл ажиллагаа явуулах	500.0	2024 оны 05-06 сард	Удирдлага, БОМЭргэжилтэн
6	Төслийн талбайн гэрээт байгууллагуудад байгаль орчны чиглэлээр сургалт оруулах	Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан	Үйл ажиллагааны турш	БОМЭргэжилтэн
Нийт		1,000,000 төгрөг		

Цагаан суваргын ордыг ашиглах төслийн талбайг байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг үйл ажиллагааны туршид хэрэгжүүлэх бөгөөд тогтмол сайжруулалтын хийж хэвшинэ.

14. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг оролцогч талуудад тайлагнах

“Эрдэнэс цагаан суварга” ХХК нь жил бүр БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тайланг хүргүүлэх ба төсөл хэрэгжих Дорноговь аймгийн байгаль орчны газар, Мандах сумын Засаг даргын тамгын газарт тухайн жилийн БОМТ-ний хэрэгжилтийн тайланг жил тутамд хүргүүлнэ.

Хүснэгт 8: Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг оролцогч талуудад тайлагнах

№	БОМТ-ний биелэлтийг тайлагнах	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Хариуцан зохион байгуулагч	Зохион байгуулах газар
1	2	3	4	6	7	
1	Мандах сумын Алхан тээг багийн Иргэд Нийтийн хуралд тайлагнах	Тайлангийн эх хувь албан бичгийн хамт, РРТ хэлбэрээр тайлагнана	Тухайн жил төлөвлөсөн ажлаа хэрхэн гүйцэтгэсэн түүний үр дүнг өгүүлбэрээр дэлгэрэнгүй илэрхийлсэн текст байна. Тухайн текст нь ажлын гүйцэтгэл, үр дүнтэй холбоотой фото зургаар баталгаажсан байна.	4-р улирлын эхэнд	Удирдлага болон Байгаль орчны мэргэжилтэн	Алхан тээг багийн төв
2	Мандах сумын Засаг даргын тамгын газарт тайлагнах		11 дүгээр сарын 01-ээс өмнө	Мандах сум		
3	Дорноговь аймгийн Байгаль орчны газар, гурван талт зөвлөл		11 дүгээр сарын 01-ээс өмнө	Дорноговь аймаг, Сайншанд		
4	Байгаль Орчин, Аялал Жуулчлалын яам, ХБОБНУГазар		12 дугаар сарын 30-аас өмнө	Улаанбаатар хот		

Жил бүрийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн оролцогч талууд болон БОАЖЯаманд тайлагнаж ажиллана.

15. Тухай жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх төсөв

Цагаан суваргын ордыг ашиглах төслийн 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд нийтдээ 127,685,000 төгрөгийн зардал гарахаар төлөвлөсөн.

Байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх болон биологийн олон янз байдлыг хамгаалах дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээнд гол зардал гарна.

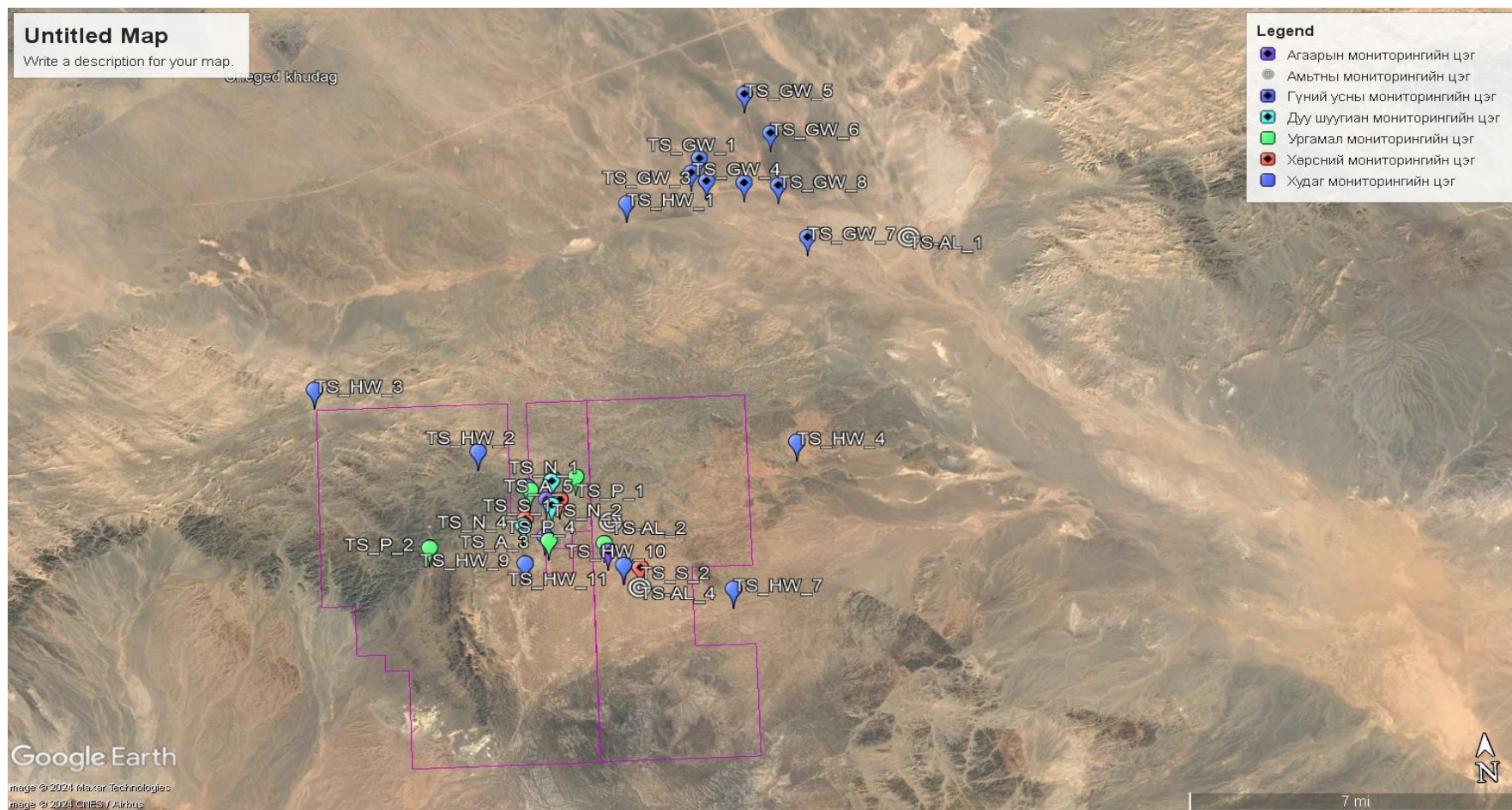
Төслийн эхний шат хэрэгжиж байгаа учир техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийгдэхгүй тул үүний оронд ногоон байгууламжийн арчилгааны зардалыг тусгасан.

Нүүлгэн шилжүүлэх нөхөн олговор олгох төлөвлөгөөний зардалыг төслийн нөлөөллийн бүсийн айлуудтай Монгол улсын хууль эрх зүйн хүрээнд тохиролцсоны хүрээнд шийдвэрлэх тул тооцож оруулаагүй болно.Түүх соёлын өвийг авран хамгаалах арга хэмжээний зардалыг тооцох боломжгүй бөгөөд хэрэв үйл ажиллагааны явцад түүх соёлын өв илэрвэл авран хамгаалах арга хэмжээг авах бөгөөд хэрэгжилтийн тайланд гарсан зардалыг тусгаж оруулна.

Хүснэгт 9: Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардалын тойм

№	Зардлын төрөл	Дүн /төгрөг/
1	Сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний төсөв	17,990,000.0
2	Ногоон байгууламжийн төлөвлөгөө	15,225,000.0
3	Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төсөв	45,000,000.0
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төсөв	-
5	Түүх соёлын өвийг авран хамгаалах арга хэмжээний төсөв	-
6	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний төсөв	5,000,000.0
7	Хог хаягдалын менежментийн төлөвлөгөөний төсөв	11,720,000.0
8	Орчны хяналт шинжилгээний төлөвлөгөөний төсөв	8,400,000.0
9	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөв	1,000,000.0
10	Нийт	104,335,000.0 төгрөг

Хавсралт:

Зураг: Мониторингийн цэгүүдийн байршил

Цагаан суваргын зэс-молибдены ордыг ашиглах төслийн 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардалыг БОННУ-нд тусгагдсан зардалтай харьцуулсан тайлбар

Цагаан суваргын зэс-молибдены ордыг ашиглах төслийн 2024 оны БОМТ-ний зардлын задаргааг БОННУ-ний зардалтай харьцуулсан тайлбарыг илгээж байна. БОННУ-нд тусгасанаар 2 айл төслийн нөлөөллийн бүсд байгаа боловч орон нутгийн иргэдээс тавьсан саналын дагуу 4 айл болсон тул энэхүү зардалыг 2024 оны БОМТ-нд тусгаагүй болно. Иймд эдгээр айлуудын судалгаа, газрын гэрээ гэрчилгээ эрх бүхий эсэхийг тодруулах, мөн тухайн айлуудын хүсэлтийг тодруулах, удирдлагуудад танилцуулж харилцан тохиролцох гэх мэт үйл ажиллагааг явуулж байгаа болно.

№	Бүлэг	БОМТ	БОННУ	Тайлбар
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	2024 он- 17,990,000 төг	5 жилд 167,700,000 төг 1 жилд 33,540,000 төг	Цагаан суварга төслийн уулын ажил нь 2024 оны 7 сараас эхлэхээр төлөвлөсөн бөгөөд иймд 1 жилд гарах зардал 17,990,000 төгрөг болж буурсан болно
2	Ногоон байгууламжийн төлөвлөгөө	2024 он- 15,525,000 төг	Жилд 15,525,000 төг	БОННУ-нд тусгагдсаны дагуу төлөвлөсөн. Төслийн талбайн кемп, оффис, эмнэлэг зэргийг ногоон байгууламж бүхий хайлаас, жигд, улиас зэргийг тарьж ургуулсан эдгээр талбайн арчилгааг тогтмол хийж гүйцэтгэнэ. Говийн бүс учир усалгаа, арчилгаа, нөхөн тарилт зэргийг хийхээр төлөвлөсөн.
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	2024 он- 45,000,000 бүхий 3 ажил төлөвлөсөн	5 жилд 888,441,500 төг	Цагаан суварга төслийн эхний жил бөгөөд нийт 6 уст цэг гаргахаас 1 цэг гаргах ажлыг төлөвлөсөн бөгөөд мөн булгийн эхийг хамгаалах ажил хийхээр төлөвлөж зардалыг мэргэжлийн байгууллагаар зураг төсөл гаргуулах болон хамгаалах ажил гэж 2 хувааж оруулсан. Бусад их хэмжээний хөрөнгө шаардах томоохон ажилууд болох хар сүүлт хулангийн хүзүүвч зүүх, тооройн үржүүлэг хийх зэрэг ажилыг ашиглалтын 2,3 дах жилээс эхлүүлэхээр төлөвлөөд байна.
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох	2024 он- 4 айлд нүүлгэн шилжүүлэлт хийхээр төлөвлөж судалгааг хийж байна	5 жилд 2 айл 100,000,000 төгрөг	БОННУ-нд тусгагдсаны дагуу 2 айл дээр нэмэлтээр 2 айл нэмэгдсэн иймээс эдгээр айлуудын судалгааг үргэлжлүүлэн хийж байна. Иймд энэ оны зардалд тусгаагүй бөгөөд айлуудтай харилцан тохиролцож нүүлгэн шилжүүлэлт хийгдсэний дараагаар тайланд тусгахаар төлөвлөсөн.

5	Хог хаягдалын менежментийн төлөвлөгөө	2024 он 11,720,000 төг	5 жилд 34,800,000 төг	Цагаан суварга төслийн хувьд энэ онд баяжуулах үйлдвэр ашиглалтанд орохгүй уулын ажил 7 сараас эхлэхээр төлөвлөгдсөн тул зардлын хэмжээ 11,720,000 төгрөгөөр төлөвлөгдсөн
6	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	2024 онд 5,000,000 төг	5 жилд 21,800,000 төг 1 жилд 4,360,000 төг	БОННУ-д тусгагдсантай ойролцоо төлөвлөгдсөн
7	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	2024 он 1,000,000 төг	5 жилд 80,000,000 төг	Байгаль орчны аудит болон газрын төлөв байдал чанарын хянан баталгаа хийлгэх хуулийн хугацаа 2025, 2027 онд байна. Иймд гол зардал гарах хэсгүүд энэ оны төлөвлөгөөнд тусгагдаагүй болно.
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	2024 онд 8,400,000 төг	5 жилд 183,000,000 төг 1 жилд 36,600,000 төг	Баяжуулах үйлдвэр болон хаягдалын даланг 2025 онд ашиглалтанд оруулахаар төлөвлөж байна. Иймээс орчны 2024 оны орчны хяналт шинжилгээний зардал БОННУ-д зааснаас бага тусгагдсан болно. Ирэх оноос БОННУ-нд тусгагдсаны дагуу төлөвлөгдөх болно

Боловсруулсан: БО-ны мэргэжилтэн М.Зоригтхүү